

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 12/4'2016

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №41 від 20 грудня 2016 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №35 від 22 грудня 2016 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу

допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 23.12.2016

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2016
© "Економіка. Фінанси. Право",
2016

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, професор кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, к.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джу́жа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

ЗМІСТ

С.А. ТКАЧЕНКО Функція діагностики в квестурі резервування капіталу	4
Р.С. ЗУБКОВ . Особливості інвестиційного розвитку регіональної економіки	10
М.О. АКУЛЮШИНА, Є.О. КОБАЛЬЧИНСЬКА, Н.В. ЧАЙКОВСЬКА . Планування розвитку підприємств сфери послуг в умовах кризи	14
С.В. ЛЕЛЮК . Моніторинг фінансової безпеки в системі фінансового менеджменту підприємства	17
Л.Л. ЛИТВИНЕНКО, В.А. ГУНЬКО, М.І. ВАСИНОВИЧ . Ефективність використання систем управління задачами у менеджменті	21
Є.І. МАСЛЕННИКОВ, В.В. ТОМАК . Сучасні концепції лідерства у 21 столітті	25
М.О. ПАНЧЕНКО . Система управління качеством на пищевых предприятиях	29
В.Г. САЄНКО . Методическая основа менеджмента администрирования единоборства и инновационного управления спортивным бизнесом	32
О.С. СІНЧЕНКО, Н.Г. СЕЙСЕБАЄВА . Формування заходів щодо подолання впливу зовнішнього ділового середовища на розвиток організації SES	43
В.О. СТОЙКА, П.Ю. КУРМАЄВ, С.О. СТОЙКА . Організаційно-економічні основи активізації енергоощадних технологій у закладах освіти	45

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

ФУНКЦІЯ ДІАГНОСТИКИ В КВЕСТУРІ РЕЗЕРВУВАННЯ КАПІТАЛУ

DIAGNOSTICS FUNCTION QUAESTORSHIP OF CAPITAL RESERVING

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

У науковій статті розроблений комплексний підхід, який передбачає застосування широкого спектру взаємопов'язаних засобів, важливе місце серед яких має зайняти підсистема економічної діагностики у вирішенні в об'єднаннях і на підприємствах промисловості архіскладної проблеми збереження власності. Обґрунтовано, при створенні у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств підсистем, керуючих цехами основного та допоміжного виробництв, й відповідному розвитку інформаційної бази функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств завдання може вирішуватися на внутрішньовиробничому рівні. Серед розвідок актуальністю відрізняється питання вирішення окремих завдань підсистеми інтегрованої економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств.

В даній науковій статті розроблений комплексний підхід, передбачаючий застосування широкого спектру взаємопов'язаних засобів, важливе місце серед яких має зайняти підсистема інтегрованої економічної діагностики в

об'єднаннях і на підприємствах промисловості архіскладної проблеми збереження власності. Обґрунтовано, при створенні в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств підсистем, керуючих цехами основного та допоміжного виробництв, й відповідному розвитку інформаційної бази функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств завдання може вирішуватися на внутрішньовиробничому рівні. Серед розвідок актуальністю відрізняється питання вирішення окремих завдань підсистеми інтегрованої економічної діагностики в функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств, др.

In this research paper we developed a comprehensive approach involving the use of a wide range of interrelated resources, prominently among them should take an integrated subsystem of economic diagnostics in the decision in associations and in industrial enterprises daunting problems of preservation of the property. It is proved, to create functionally advanced systems in strategic management activities of enterprises subsystems that control the main and auxiliary workshops of production, and the corresponding development of the information base developed functional systems of strategic management activities of industrial enterprises of the problem can be solved on the level of internal activity. Among the relevance of the research question different features of the solution of individual tasks integrated economic subsystem diagnostics to functionally developed systems strategic management activity of enterprises, etc.

Ключові слова: інтегрована економічна діагностика, підсистема, система стратегічного управління, управління збереженням власності і ціль

Ключевые слова: интегрированная экономическая диагностика, квестура резервацией капитала, система стратегического управления, цель

Keywords: the integrated economic diagnosis of, of capital the police headquarters reservation of, of strategic management system is, function, purpose

ВСТУП

Все, що мають в своєму розпорядженні науково-виробничі об'єднання та промислові підприємства (основні засоби (фонди), виробничі запаси, готова продукція у виробництві і на складі тощо), являє конкретну власність, що виступає основою економічної системи Української держави, як продуцента певних видів продукції в умовах глобального ринкового середовища. На всіх етапах постіндустріального становлення та будівництва проблему збереження власності Президент і Уряд України ставили в число найважливіших напрямів розвитку виробничо-господарської роботи. Даний напрямок роботи стає ще більш актуальним в сучасних умовах різкого збільшення масштабів

виробництва, ускладнення системи матеріально-фінансових потоків, переходу на методи інтенсивного ведення господарства й всебічного здійснення режиму економії, коли збереження власності набуло значення одного із істотних факторів (чинників) впливу на підвищення ефекту та ефективності сучасного інформаційно-орієнтованого виробництва.

Як переконливо свідчить багаторічний досвід, складна проблема збереження власності в об'єднаннях і на підприємствах промисловості може бути успішно вирішена не шляхом пошуку якоїсь універсальної панацеї, а на основі комплексного (системного) підходу, який передбачає застосування широкого спектру взаємопов'язаних засобів, важливе місце серед яких має зайняти інтегрована економічна діагностика тощо. Необхідність включення

економічної діагностики в число засобів забезпечення збереження власності впливає із того, що методологія діагностики надає можливість досліджувати й проконтролювати виробничо-господарські процеси в об'єднаннях та на підприємствах, виходячи із найрізноманітніших цілей, у тому числі і з позиції рівня організації роботи щодо збереження власності. Зокрема, шляхом проведення спеціальних економіко-аналітичних досліджень можна зробити оцінку потенційної криміногенності тієї чи іншої ланки виробництва (об'єднання, підприємства, цеху та дільниці тощо); виявити характерні тенденції по здійснюваним розтратам і розкраданням; дати розгорнуту характеристику виробничого збитку, заподіяного із вини конкретних посадових осіб; встановити законність списання проведених витрат; виявити джерела можливих розкрадань засобів, покриття їх втрат та непродуктивного використання і інше. Однак, провівши комплексне дослідження теоретичних джерел провідних фахівців з питань методологічно-інформаційного інструментарію діагностики [1-10], можливо із упевненістю констатувати, що жоден із авторів не спромігся в достатній мірі на висвітлення питання відносно включення підсистеми діагностики в число засобів забезпечення збереження власності підприємств та виробничих об'єднань. На практиці, і особливо в традиційних умовах роботи, зазначені вище цільові економіко-аналітичні дослідження виконуються в цілому ряді випадків не систематично й не завжди із достатньою глибиною через великі витрати праці та часу, що виникають у зв'язку із ручною обробкою великої кількості показників звітності і регістрів бухгалтерського обліку, різного роду калькуляцій, численної й різноманітної нормативної, первинної облікової документації, ін.

МЕТА РОБОТИ зведена до розробки комплексного (системного) підходу, який передбачає застосування широкого спектру взаємопов'язаних засобів, важливе місце серед яких має зайняти підсистема діагностики у вирішенні в об'єднаннях, на підприємствах промисловості архіскладної проблеми збереження власності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою статті виступає діалектичний метод та основні положення теорії діагностики і управління. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні методик діагностики, управління і власності); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при оцінці стану діагностики, системи управління, власності); *групування* (із метою розкриття принципових особливостей діагностики у вирішенні проблеми збереження власності); *графічний* (при побудові укрупненої блок-схеми функціонально розвинутого вирішення завдання діагностики потенційної криміногенності підприємства за показниками виробничо-господарської діяльності за рік);

табличний (при наведенні: характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік; характеристики темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік) ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Ефективність економіко-аналітичних досліджень щодо збереження власності може бути різко підвищена в умовах створення та функціонування у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств, виробничих об'єднань підсистем економіко-аналітичної обробки інформації, коли користувачеві надається можливість оперативного отримання відомостей, що цікавлять його з машинних збирань інформації, які зберігаються в пам'яті машин електронних цифрових, і зводиться до мінімуму технічна робота користувача з портативними документами на паперових носіях. Для цього у функціональній структурі підсистем економіко-аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань, насамперед, повинні бути виділені спеціалізовані завдання діагностики, що мають своєю метою формування даних для контролю за станом збереження власності на суб'єктах господарської діяльності. Крім того, отримання окремих форм вихідних документів відповідної орієнтації доцільно передбачити в ряді загальноприйнятих економіко-аналітичних завдань, що може бути досягнуто як певною модифікацією алгоритмів вирішення таких задач, так і деяким розширенням складу їх початкових інформаційних даних.

У перелік спеціалізованих завдань підсистеми економіко-аналітичної обробки інформаційних даних функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань на рівні управління продуцентом можна включити наступні: діагностика потенційної криміногенності підприємства за показниками діяльності за рік; діагностика розтрат і розкрадань по підприємству за місяць, квартал, рік; діагностика нестач та втрат від псування цінностей по підприємству за місяць, квартал, рік; діагностика виконання плану заходів із збереження власності по підприємству за рік і такі інші. Отримання окремих спеціальних форм вихідних документів може бути запроєктовано в задачах із діагностики якості матеріальних та трудових нормативів, діагностики використання матеріальних ресурсів, діагностики використання фонду заробітної плати і ін.

В умовах функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств та виробничих об'єднань інформаційною базою для отримання відомостей, що характеризують збереження власності на суб'єктах господарської діяльності, слугують загальносистемні масиви нормативно-довідкової інформації й інформаційні масиви, створювані в окремих функціональних підсистемах (техніко-економічне управління, бухгалтерський облік і звітність, управління матеріально-технічним забезпеченням, управління

транспортно-складським господарством, багато інших). Так, наприклад, при діагностиці збереження матеріальних ресурсів в якості початкової інформаційної бази будуть слугувати: масиви показників звітності; масиви норм витрачання матеріалів на виріб; масиви фактичного витрачання матеріалів у натуральному вимірі на виріб; масиви витрачання матеріалів за кореспондуючими рахунками; масиви руху матеріалів по складах; масиви залишків матеріалів на складах у зіставленні із нормами запасів; масиви нестач й втрат матеріалів за шифрами аналітичного обліку ін.

Наявний досвід свідчить, що формування економіко-аналітичної інформації, орієнтованої на оцінку та контроль за станом в об'єднаннях і на підприємствах збереження власності, вимагає розробки й застосування у складі інформаційного забезпечення підсистеми економіко-аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та виробничих об'єднань спеціальної системи кодування, яка повинна бути ув'язана із системою кодування функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань в цілому. Мова йде в першу чергу про розробку кодів видів розтрат, розкрадань, нестач та втрат; кодів джерел розтрат, розкрадань, нестач і втрат; кодів причин розтрат, розкрадань, нестач та втрат; кодів винуватців розтрат, розкрадань, нестач і втрат; кодів місць розтрат, розкрадань, нестач та втрат; кодів повноти відшкодування збитку від розтрат, розкрадань, нестач і втрат; кодів характеру відшкодування збитку від розтрат, розкрадань, нестач та втрат; кодів видів заходів щодо запобігання розтрат, розкрадань, нестач і втрат та інших. Використання зазначених кодів дозволить не тільки формувати необхідну інформацію у всіх потрібних для користувача розрізах, а і організувати її систематизоване накопичення та зберігання в базі даних підсистеми економіко-аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, ін.

Одним із завдань з діагностики збереження власності на підприємствах, яке може бути реалізовано в підсистемі економіко-аналітичної обробки інформації функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та науково-виробничих об'єднань, виступає підсистема діагностики потенційної криміногенності підприємства за показниками виробничо-господарської діяльності за рік. Його призначення полягає у формуванні і поданні відповідним користувачам інформації, що дозволяє встановити основні напрямки розвитку в роботі із контролю та забезпечення збереження

власності суб'єкта господарської діяльності й інше.

Початковими даними для вирішення завдання слугують показники, що характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства, які містяться в масивах нормативно-довідкової інформації, а також у масивах, що створюються в підсистемах техніко-економічного управління і бухгалтерського обліку та звітності. Зокрема, в завданні використовуються наступні масиви початкової інформації: показники виробничо-господарської діяльності підприємства за попередній рік, фактичні; показники виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік, за планом; показники виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік, фактичні.

Машинні електронні цифрові масиви за показниками виробничо-господарської діяльності підприємства за попередній рік, фактичні і показниками виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік, фактичні створюються в підсистемі бухгалтерського обліку та звітності для вирішення завдань синтетичного й аналітичного обліку, машинний масив за показниками виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік, за планом створюється в підсистемі техніко-економічного управління на основі інформації плану техніко-економічного і соціального розвитку виробничо-господарської діяльності промислового підприємства та науково-виробничого об'єднання. У результаті вирішення задачі формуються в табличній формі вихідні документи, що характеризують різні напрямки розвитку виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання за поточний рік (такі форми: характеристика основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік; характеристика темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік). У цільовій формі характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік надається розрахунок виконання плану за поточний рік і темпів зростання фактичних показників поточного року по відношенню до попереднього року за групами взаємопов'язаних показників (об'ємні, трудові, матеріальні та фінансові тощо). Фрагмент форми характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік наведено у таблиці 1.

Цільова форма характеристики темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік відображає темпи зміни взаємопов'язаних економічних показників й відхилення фактичних темпів від планових. Пасаж форми характеристики темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік наведено у відомості 2.

Таблиця 1

Характеристика основних показників виробничо-господарської діяльності промислового підприємства (об'єднання) за поточний рік

Найменування показників	Одиниця виміру	Минулий рік
1	2	3
Об'ємні:		
1. Обсяг готової продукції	тис. грн.	20000,0
2. Обсяг реалізованої продукції	тис. грн.	25724,0
3. Обсяг незавершеного виробництва	тис. грн.	23314,9
І інші		
Трудові:		
1. Чисельність працюючих	люд.	6646
2. Середня заробітна плата одного працюючого	грн.	1287,0
3. Продуктивність праці одного працюючого	грн.	3009
І інші		
Матеріальні:		
1. Витрати матеріалів на 1 грн. готової продукції	коп.	62,1
2. Витрати матеріалів на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	35,0
3. Залишки матеріалів на складах	тис. грн.	6994,5
І інші		

Продовження таблиці 1

Поточний рік			План поточного року у % до минулого року	Фактично за поточний рік у % до минулого року
за планом	фактично	% виконання плану		
4	5	6	7	8
Об'ємні:				
22731,0	22754,0	100,1	113,6	113,7
37120,0	39192,0	105,6	144,3	149,9
26747,9	26801,4	100,2	114,0	114,9
Трудові:				
6348	6298	99,2	95,2	94,2
1566,0	1802,0	115,1	121,6	140,0
3581	3611	100,1	119,0	120,0
Матеріальні:				
60,0	59,5	99,1	96,6	95,7
33,0	32,6	98,8	94,3	93,1
7000,0	7500,0	107,1	100,1	107,2

Таблиця 2

Характеристика темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік

Найменування показників	Одиниця виміру	За планом на поточний рік	Фактично за поточний рік	Відхилення
1. Відхилення темпів зростання фонду заробітної плати від темпів зростання обсягу готової продукції	%	+ 4,2	+ 20,2	+ 16,0
2. Відхилення темпів зростання середньої заробітної плати одного працюючого від темпів зростання обсягу готової продукції	%	+ 8,0	+ 26,3	+ 18,3
3. Відхилення темпів зростання середньої заробітної плати одного працюючого від темпів зростання продуктивності праці одного працюючого	%	+ 2,6	+ 20,0	+ 17,4
І інші				

Інформація цільових форм характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік та характеристики темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік дозволяє виявити такі, що мали місце в поточному році аномальні зміни показників виробничо-господарської діяльності промислового підприємства, не властиві умовам нормальної роботи, і, ґрунтуючись на негативних тенденціях, зробити попередні висновки про криміногенність окремих напрямків роботи підприємства, які повинні стати об'єктом подальших поглиблених економіко-аналітичних досліджень, таке ін.

Так, наприклад, із цільової форми характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік видно, що показники виконання у поточному році плану із реалізованої продукції (105,6 %) та темпів її зростання порівняно з минулим роком (за планом 144,3 %, фактично 149,9 %) значно перевищують аналогічні показники по готовій продукції (відповідно 100,1%; 113,6 %; 113,7 %) і незавершеному виробництву (відповідно 100,2 %; 114,0 %; 114,9 %). При цьому показники по незавершеному виробництву мають тенденцію до зростання, хоча при перевищенні показників реалізованої продукції над показниками готової продукції вони за інших рівних умов повинні були б мати тенденцію до зниження. У цій ситуації перевіряючий в процесі подальшої діагностики особливу увагу повинен звернути на вивчення складу реалізованої продукції поточного

року, з тим, щоб встановити, чи з'явилося зростання реалізованої продукції наслідком структурних зрушень або воно сталося результатом штучного завищення її обсягу. З цільових форм характеристики основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за поточний рік та характеристики темпів зміни основних показників виробничо-господарської діяльності за поточний рік також видно, що в поточному році відбулося значне понадпланове зростання середньої заробітної плати одного працюючого (115,1 %) і що темпи зростання середньої заробітної плати одного працюючого значно перевищують темпи зростання готової продукції (за планом + 8,0 %, фактично + 26,3 %) та темпи зростання продуктивності праці одного працюючого (за планом + 2,6 %, фактично + 20,0 %). Це робить необхідним включення до переліку питань подальшої поглибленої інтегрованої економічної діагностики змістовне вивчення обґрунтованості і законності витрачання на підприємстві та об'єднанні фонду заробітної плати.

Задача функції діагностики потенційної криміногенності підприємства, виробничого об'єднання за показниками виробничо-господарської діяльності за рік повинна вирішуватися в регламентному режимі один раз на рік за підсумками роботи. Програмним забезпеченням задачі може бути мова «ІС: Підприємство» (версії 7.7, 8.0, 8.1 й 8.2). Укрупнена блок-схема алгоритму сучасного електронного цифрового вирішення задачі приведена на рис. 1.

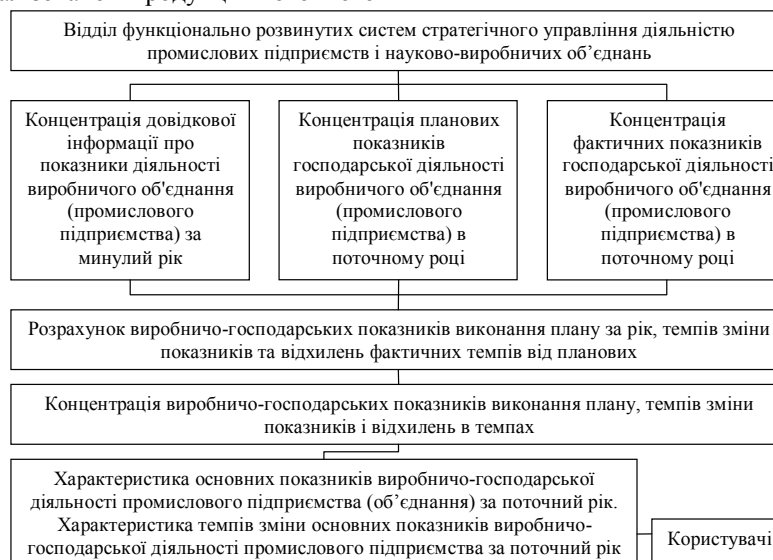

Рис. 1. Укрупнена граф-блок-схема сучасного функціонально розвинутого вирішення завдання функції діагностики потенційної криміногенності підприємства за показниками виробничо-господарської діяльності за рік

ВИСНОВКИ

При створенні у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств й виробничих об'єднань підсистем, керуючих цехами основного та допоміжного виробництв, і відповідному розвитку інформаційної бази даних функціонально розвинутих систем

стратегічного управління діяльністю підприємств й виробничих об'єднань зазначена вище задача може вирішуватися на внутрішньовиробничому рівні. Серед розвідок актуальністю відрізняється питання вирішення окремих цільових задач підсистеми інтегрованої економічної діагностики в системах стратегічного управління діяльністю промислових підприємств та об'єднань.

Список використаних джерел

1. Алетдинова, А.А. Методология статистического исследования инновационного потенциала организаций: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.12 / Анна Александровна Алетдинова; [Место защиты: Сибир. ун-т потребит. кооперац.]. - Новосибирск, 2012. - 412 с.: 19 ил.
2. Балакина, Г.Ф. Формирование стратегий социально-экономического развития депрессивных регионов: диссер. ... д. э. н.: 08.00.05 / Г.Ф. Балакина; [Место защиты: Ин-т регион. экон. исследований]. - Москва, 2013. - 331 с.: ил.
3. Бикчантаева, А.И. Трансформация рынка труда в условиях модернизации структуры общественного производства: теоретико-методологический аспект: диссертация ... д.э.н.: 08.00.01 / Алсу Ильдаровна Бикчантаева; [Место защиты: Казанский гос. ун-т]. - Казань, 2012. - 435 с.: ил.
4. Невейкина, Н.В. Управление устойчивым развитием регионов: методология, теория, инструментарий: диссертация ... д.э.н.: 08.00.05 / Н.В. Невейкина; [Место защиты: Юго-Зап. гос. ун-т]. - Воронеж, 2014. - 332 с.: ил.
5. Поподько, Г.И. Управление социальной устойчивостью региональной экономической системы в условиях инновационного развития экономики: диссертация ... д.э.н.: 08.00.05 / Галина Ивановна Поподько; [Место защиты: Сибирский госуд. аэрокосмический ун-т]. - Красноярск, 2012. - 393 с.: ил.
6. Рекорд, С.И. Мезоэкономический синтез концепций кластерного развития и международной экономической интеграции: диссертация ... д.э.н.: 08.00.14 / София Игоревна Рекорд; [Место защиты: Санкт-Петербургский государственный эконом. университет]. - Санкт-Петербург, 2013. - 349 с.: ил.
7. Сорокина, Г.П. Развитие системы управления конкурентоспособностью в автомобильной промышленности: дисс. ... д.э.н.: 08.00.05 / Галина Петровна Сорокина; [Место защиты: Ун-т машиностроения]. - Москва, 2012. - 331 с.: ил.
8. Суровицкая, Г.В. Формирование инновационного механизма развития систем менеджмента качества университетов: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Г.В. Суровицкая; [Место защиты: Мордовский гос. ун-т]. - Пенза, 2012. - 367 с.: ил.
9. Толстолесова, Л.А. Финансово-инвестиционный потенциал сырьевых регионов: формирование и стратегия реализации: дис.... д.э.н.: 08.00.10 / Л.А. Толстолесова; [Место защиты: Санкт-Петербург. гос. ун-т]. - СПб, 2012. - 373 с.: ил.
10. Щербенко, Е.В. Маркетинг в формировании системы продовольственного обеспечения территории: теория, методология, практика: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Ева Владиславовна Щербенко; [Место защиты: Сибир. ун-т потребит. кооперации]. - Новосибирск, 2012. - 390 с.: ил.

ЗУБКОВ

Руслан Сергійович
zybrys@rambler.ru

УДК 332.1

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИTHE FEATURES OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE REGIONAL
ECONOMY

к.е.н., старший викладач,
Миколаївський Міжрегіо-
нальний інститут розвитку
людини Вищого навчального
закладу «Відкритий міжна-
родний університет роз-
витку людини «Україна»

У статті розглядаються актуальні проблеми інвестиційної діяльності України та Причорноморського регіону. Автором проаналізовано регіональну інвестиційну політику. Здійснено аналіз областей Причорноморського регіону України та України в цілому в контексті залучення капітальних та іноземних інвестицій. Проведено аналіз напрямків інвестиційних потоків іноземного капіталу.

В статье рассматриваются актуальные проблемы инвестиционной деятельности Украины и Причерноморского региона. Автором проанализированы региональную инвестиционную политику. Проведен анализ областей Причерноморского региона Украины и Украины в целом в контексте привлечения капитальных и иностранных инвестиций. Проведен анализ направлений инвестиционных потоков иностранного капитала.

The article considers the actual problems of investment activity in Ukraine and the Black Sea region. The author analyzes the regional investment policy. The analysis of the areas of the Black Sea region of Ukraine and Ukraine as a whole in the context of attracting capital and foreign investment and the analysis of trends in investment flows of foreign capital are done.

Ключові слова: інвестор, промислове підприємство, інвестиції, регіон, прямі іноземні інвестиції

Ключевые слова: инвестор, промышленное предприятие, инвестиции, регион, прямые иностранные инвестиции

Keywords: investor, industrial enterprise investment, region, foreign direct investment

ВСТУП

Економічні процеси України знаходяться під постійним впливом динамічності інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів країни. Інвестицій та інновації виступають своєрідним паливом в безперервній реакції підтримання суспільного прогресу. Постійність інвестиційно-інноваційного розвитку забезпечується за рахунок створення та ефективного впровадження інноваційного продукту.

МЕТА РОБОТИ

Виявити тенденції та дослідити стан інвестиційної діяльності областей Причорноморського регіону України

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та Міжнародні стандарти з питань інвестиційної діяльності.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення статистичної інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Необхідно звернути увагу на показники надходжень інвестицій у грошовому виразі та виявити тенденції для глибшого вивчення стану інвестиційної діяльності областей Причорноморського регіону України (табл.1).

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств та кошти населення по кожній з областей регіону, що, зважаючи на зростаючу питому вагу кредитного ресурсу в загальній структурі джерел фінансування інвестиційної активності в регіонах, свідчить про використання кредитування як інструменту задоволення поточних потреб підприємств, здебільшого, в оборотних коштах. За підсумками 2015 року питома вага капітальних інвестицій в загальному обсязі інвестицій по Миколаївській області становить 61,8%, при чому показник втратив за останній рік 15,1%. Лише на 2% випереджає у фінансуванні за рахунок власних коштів підприємств та організацій Одеська область, а значного домінування за цим показником зайняла Херсонська область з різницею 8,3 % та 12,2% з порівняними областями.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування, тис. грн.

[складено на основі [1;2;3]]

Сектор/роки	Освоєно (використано) капітальних інвестицій				
	2011	2012	2013	2014	2015
Миколаївська область					
Усього	4297794	4695998	5008709	3771354	5989936
у т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету	139294	203373	43255	24010	90341
коштів місцевих бюджетів	167369	123159	140595	102014	300157
власних коштів підприємств та організацій	2799548	2708767	2464477	2745789	3700614
кредитів банків та інших позик	817286	1140322	2009064	638433	1403077
коштів іноземних інвесторів	31923	1133	13645	...	...
коштів населення на будівництво житла	205582	266298	215011	161389	395130
інших джерел фінансування	136792	252946	122662	...	...
у % до загального обсягу					
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету	3,2	4,3	0,9	0,6	1,5
коштів місцевих бюджетів	3,9	2,6	2,8	2,7	5,0
власних коштів підприємств та організацій	65,1	57,7	49,2	72,8	61,8
кредитів банків та інших позик	19,0	24,3	40,1	16,9	23,4
коштів іноземних інвесторів	0,8	0,0	0,3	...	...
коштів населення на будівництво житла	4,8	5,7	4,3	4,3	6,6
інших джерел фінансування	3,2	5,4	2,4	...	...
Одеська область					
Усього	9347303	14631168	11872178	9361348	9983523
За рахунок					
коштів державного бюджету	645723	240223	131661	132817	275986
коштів місцевих бюджетів	627021	426819	372615	436768	998451
власних коштів підприємств та організацій	4950338	5622530	5243808	6188911	6379867
кредитів банків та інших позик	1439671	6022847	4310895	1336651	1227731
коштів іноземних інвесторів	41981	71045	200918	25691	6586
коштів населення на будівництво житла	1180268	1455990	1024976	1090515	970227
інших джерел фінансування	462301	791714	587305	149995	124675
у % до загального обсягу					
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету	6,9	1,6	1,1	1,4	2,8
коштів місцевих бюджетів	6,7	2,9	3,1	4,7	10,0
власних коштів підприємств та організацій	53,0	38,4	44,2	66,1	63,9
кредитів банків та інших позик	15,4	41,2	36,3	14,3	12,3
коштів іноземних інвесторів	0,5	0,5	1,7	0,3	0,1
коштів населення на будівництво житла	12,6	10,0	8,6	11,6	9,7
інших джерел фінансування	4,9	5,4	5,0	1,6	1,2
Херсонська					
Усього	2688054	2435735	2124829	2208056	3107395
у т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету	204596	125038	40200	10635	91674
коштів місцевих бюджетів	98625	130694	127334	155412	322746
власних коштів підприємств та організацій	1076170	1275784	1068957	1438794	2178084
кредитів банків та інших позик	744071	412478	404444	277813	151213
коштів іноземних інвесторів	72578	600	6701	2456	...
коштів населення на будівництво житла	284250	356110	327211	229948	260253
інших джерел фінансування	207764	135031	149982	92998	19105
у % до загального обсягу					
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету	7,6	5,1	1,9	0,5	3,0
коштів місцевих бюджетів	3,7	5,4	6,0	7,0	10,4
власних коштів підприємств та організацій	40,0	52,4	50,3	65,2	70,1
кредитів банків та інших позик	27,7	16,9	19,0	12,6	4,9
коштів іноземних інвесторів	2,7	0,0	0,3	0,1	...
коштів населення на будівництво житла	10,6	14,6	15,4	10,4	8,3
інших джерел фінансування	7,7	5,6	7,1	4,2	0,6

З таблиці 1 видно, що протягом деякого періоду дещо зростає інтерес до кредитів банків та інших позик, що цікаво за даним індикатором неможливо прослідкувати стали тенденцію, адже по кожній з областей, агрегований показник залучення коштів фінансових установ досяг своєї точки максимуму в різні періоди, зокрема у Миколаївській області у 2013 р. – 40,1 %, у Одеській області у 2012 р. – 41,2 %, у Херсонській області у 2011 р. – 27,7 %, тобто кошти фінансових інституцій використовувалися ефективно і максимально у період посткризового відновлення України. Наразі в період реформування економіки показник впав майже в 2,5 рази по кожній з областей.

Найменшу частку займає показник – кошти іноземних інвесторів, що коливається в межах 0,1-1,8% в межах аналізованого періоду. Інші джерела фінансування становлять не перевищують у середньому 4,5-5,05%.

Розглядаючи розміщення капіталів промислових підприємств за галузями, бачимо що станом на 2015 рік найбільша частка прямих капітальних інвестицій в Одеській області зосереджена у транспорті,

складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 20,1%, друге місце займає промисловість – 17,59%, третє відповідно – тимчасове розміщування й організація харчування –16,38%, четверте будівництво з питомою вагою 15,96%, а замикає п'ятірку лідерів сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, частка якого становить 11,60%.

У Миколаївській області галузі економіки дещо по іншому переформатовані з позиції залучення капітальних інвестицій станом на кінець 2015 року, а саме: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 20,53%, промисловість –14,99%, оптова та роздрібна торгівля –12,38%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 24,77%, операції з нерухомим майном – 10,66%.

У Херсонській лише три сфери економіки показують реальне освоєння капітальних інвестицій: сільське, лісове та рибне господарство – 41,4%, промисловість –24,49% та будівництво – 9,93%.

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності, тис. грн.

[складено на основі [1;2;3]]

Сектор/роки	Освоєно (використано) капітальних інвестицій				
	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6
Одеська область					
Усього	9347303	14631168	11872178	9361348	9983523
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	873628	574490	560413	864098	1158534
Промисловість	1428869	5546047	4335944	1664610	1755783
Будівництво	1803243	2532129	2101043	1710928	1592938
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	539769	566435	421196	510075	696220
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1940832	3133212	2020339	2513335	1997952
Тимчасове розміщування й організація харчування	70914	59412	85741	201497	189775
Інформація та телекомунікації	130474	378457	516175	367098	276729
Фінансова та страхова діяльність	98565	159675	209560	74298	81546
Операції з нерухомим майном	803579	540545	756016	476149	6,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	126706	174352	234751	213831	1,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	117961	140096	49146	63056	2,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1182149	597643	424473	512995	10,1
Освіта	81853	48123	44017	39375	0,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	85568	160343	95489	132452	1,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	54528	12927	13000	12141	0,1
Надання інших видів послуг	8665	7282	4875	5410	0,1
Миколаївська область					
Сектор/роки	2011	2012	2013	2014	2015
Усього	4297794	4695998	5008709	3771354	5989936
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	637543	486374	580823	712119	1229734
Промисловість	1275637	1723562	2487322	1214680	898051
Будівництво	406952	472062	418089	345275	534253

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	769547	622485	347683	457708	741789
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	823391	836610	850579	759663	1483418
Тимчасове розміщування й організація харчування	8255	30004	21779	26643	11572
Інформація та телекомунікації	10645	11451	14196	8135	14555
Фінансова та страхова діяльність	511	1194	805	873	156
Операції з нерухомим майном	41279	54484	93603	91913	638805
Професійна, наукова та технічна діяльність	21771	23689	12192	24439	48366
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	50893	11822	12564	8011	21211
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	197561	336325	123050	77627	280823
Освіта	16327	21014	13080	14714	16510
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	23133	47258	25609	19852	49442
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	12970	14866	6656	6977	17368
Надання інших видів послуг	1379	2798	679	2725	3883
Херсонська область					
Сектор/роки	2011	2012	2013	2014	2015
Усього	2688054	2435735	2124829	2208056	3107395
Сільське, лісове та рибне господарство	684338	668111	549862	662069	1286424
Промисловість	713778	626674	706945	729625	760970
Будівництво	501656	612039	387190	336523	308605
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	251257	93755	87785	97869	136732
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	46140	72380	41850	60366	133381
Тимчасове розміщування й організація харчування	15905	7504	18274	2405	13093
Інформація та телекомунікації	5983	13571	3216	4188	3947
Фінансова та страхова діяльність	516	1264	376	301	420
Операції з нерухомим майном	51791	38290	124198	106369	50039
Професійна, наукова та технічна діяльність	153441	59303	35957	40395	29812
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	5047	8789	29359	25784	91757
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	198528	177282	97527	102049	233672
Освіта	35264	20368	10015	10540	24444
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	16317	20685	23746	17549	26922
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	5038	9137	7144	9613	5526
Надання інших видів послуг	3055	6583	1385	2411	1651

ВИСНОВКИ

Таким чином, можемо дійти висновку, що капітальні інвестиції в секторальному розрізі (за видами економічної діяльності) головним чином спрямовуються з відносно прогресивною структурою – найбільше капіталовкладень здійснюється в промислове виробництво (табл.2), оскільки забезпечення капіталом переробного сектору економіки є надзвичайно важливим, оскільки саме у виробничому процесі створюється валовий внутрішній продукт країни.

Динаміка зростання ПІІ в більшості областей не є постійною та значно коливається. Темпи зростання обсягу прямих іноземних інвестицій у областях Причорноморського регіону України у 2014-2015 рр. зросли, досягнувши відмітки у Миколаївській області

– 92,9%, у Одеській області – 93,5% та 101,1% у Херсонській області. Хоча жодна з областей так і не продемонструвала зростання із 2012 року.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Миколаївській області Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
2. Головне управління статистики у Одеській області Електронний ресурс – Режим доступу: <http://od.ukrstat.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Херсонській області Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/ekonomichna-statistika/1750-2-4-nauka-tehnologiji-ta-innovatsiji.html>

АКУЛЮШИНА

Марина Олександрівна
akmarin@ukr.net

КОБАЛЬЧИНСЬКА

Євгенія Олександрівна

ЧАЙКОВСЬКА

Нінель Вячеславівна

к.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет, кафедра
менеджментуасистент, Одеський національний
політехнічний університет, кафедра
менеджментустудент, Одеський національний
політехнічний університет,
кафедра менеджменту

УДК 658.012.32

ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ КРИЗИ

PLANNING THE DEVELOPMENT FOR SERVICE ENTERPRISES IN A CRISIS

Стаття присвячена визначенню змісту і сутності планування розвитку підприємств сфери послуг. Обґрунтована необхідність вдосконалення системи планування на підприємстві, враховуючи кризові умови у країні та у світі загалом.

Статья посвящена определению содержания и сущности планирования развития предприятий сферы услуг. Обоснована необходимость усовершенствования системы планирования на производстве, беря во внимание кризисные условия в стране и в мире в целом.

The present article is dedicated to determination the content the planning of the scope for service enterprises. The necessity of improving the planning system in the workplace, taking into account the crisis conditions in the country and the world at large.

Ключові слова: сфера послуг, послуги, маркетинг, цілі підприємства, планування, розвиток, криза

Ключевые слова: сфера услуг, услуги маркетинг, цели предприятия, планирование, развитие, кризис

Keywords: service, marketing, goals of the company, planning, development, a crisis

ВСТУП

В умовах сьогодення важливо зробити переоцінку значення та вплив сфери послуг на економічне життя кожної людини та країни загалом. Вона включає до себе багато галузей та підгалузей і тісно пов'язана з іншими сферами діяльності, також вона є досить специфічною за своєю будовою та функціонуванням. Про це йдеться мова у працях Котлера. Ф., Нормана Р., Хілла Р. Маючи досить великий вплив на економічну ситуацію в країні, вона залишається також однією із самих вразливих сфер, коли мова йдеться про кризову ситуацію та зміни у навколишньому середовищі. Ці питання детально розглядалось у працях Калініченко О.О., Савчука С.І., Наливацько А.П., досить докладно розглянута тема у книзі О.Б. Моргульця.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні важливості планування в умовах кризи для підприємств сфери послуг.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сфера послуг сьогодні – це одна з найперспективніших галузей економіки, що швидко розвивається. Вона охоплює торгівлю і транспорт, фінанси і страхування, комунальне господарство, освітні та медичні установи, шоу-бізнес тощо. У розвинутих країнах сфера послуг є найбільшим сектором економіки. У ній працює в середньому 65-75% зайнятого населення, на неї припадає 50 % обсягів капіталовкладень, 63-74 % ВВП. Активно розвивається сфера послуг як виробничо-комерційна система і в Україні (частка послуг у ВВП перевищує 40%), де працює понад 55 % зайнятих в економіці людей [1, с. 7].

Функція сфери послуг – виробництво та реалізація товарів, послуг для певних вимог населення. Як було зазначено, це займає вагому частину у економіці країни, у працевлаштуванні населення та капіталовкладення. Підприємства цієї сфери мають свої особливості, пов'язані із структурою та функціонуванням в умовах ринкової економіки. Насамперед це пов'язано із товаром, який «виробляє» підприємство, товаром в даному випадку є послуга, яка дещо відрізняється від звичайного товару.

По-перше вона має безпосередній вплив на покупця, по-друге послуга реалізується одразу на місці свого продажу, по-третє вона найбільш залежить від попиту з боку населення. Важливими також є питання обслуговування населення, якісний сервіс у

розвинених країнах займає таке ж головне положення як і якість товарів.

Сам термін «послуга» відрізняється від визначення «товар». Послуга у більшості випадків не є матеріальним об'єктом, якість послуги залежить від визначення самого виробника, вона є мінливою. Послуга безпосередньо пов'язана із продавцем, який цю послугу реалізує, послуга не може бути видана про запас і як правило не зберігається.

Функції сфери послуг поділяються на соціальні та економічні. До соціальних відносяться поліпшення умов праці та зниження витрат на виробництво, задоволення потреб населення, раціональне використання часу.

Економічні функції – це насамперед створення додаткових благ та процес матеріального виробництва, а також відтворення робочої сили.

Сама структура цієї сфери розділяється на виробництво матеріальних (торгівля, побутове обслуговування) та нематеріальних послуг (освіта, шоу-бізнес, охорона здоров'я та соціальне обслуговування). Але дане розділення не є буквальним, бо так чи інакше вони усі є пов'язані між собою своїм функціонуванням.

Якщо казати про ринок сфери послуг в Україні, то не можна зробити впевнені висновки щодо її оцінки. З одного боку відчувається економічна нестабільність у країні, яка ставить хрест на багатьох ідеях та проектах щодо можливого вдосконалення по поліпшенню функціонування: недостатня кількість досвіду у питаннях роботи із споживачами і користувачами послуг, а через не необізнаність у попиті на послуги та товари; невелика зацікавленість влади у розвитку цієї сфери, не зважаючи на перспективи та прибутки, який вона може приносити країні.

До позитивних рис можна віднести великий кадровий потенціал, люди в країні бажають пов'язувати себе сама з цією сферою, адже вона дає багато можливостей для розкриття своїх здібностей. Також не зважаючи на складні економічні умови, продовжують відкриватись підприємства малого та середнього бізнесу. Вагомим фактором є залучення іноземних інвестицій та переймання досвіду у інших країн та іноземних підприємств.

Отже, із вищесказаного можна зробити висновки стосовно того, якою чутливою та специфічною є сфера послуг, які її особливості функціонування.

Логічною думкою буде те, наскільки сфера послуг чутлива до кризи та кризових явищ. На сьогодні економічна криза вже не являється незвичним або невивченим явищем. Багато іноземних підприємств, які зустрілися з цією проблемою досить вдало подолали її, успішно функціонують далі та постійно вдосконалюються. На жаль, в багатьох випадках криза тільки посилює негативний вплив на підприємства на економіку країни в цілому.

Як зазначає Король В.С., – фінансова криза – це позаплановий процес обмеженої діяльності і обмежених можливостей впливу на фінансові відносини з не прогнозованими результатами, який загрожує подальшому розвитку і існуванню підприємства. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності і банкрутства підпри-

ємства, його діяльність у безприбутковій зоні або відсутність потенціалу для успішного функціонування [2].

Криза змінює існуючий стан системи та виводить її із рівноваги, тим самим змушуючи звернути увагу на слабкі сторони та недоліки цієї системи. Традиційно криза розглядається у масштабах світу, країни, тобто на макрорівні, але таким же важливим кроком буде розглядати та вивчати її на рівні підприємства. Стосовно сфери послуг це має ще більш вагоме значення. Саме функціонування сфери послуг зводиться до взаємодії, коли послуга чи товар виробляється і майже одразу продається. Отже треба звертати свою увагу та всі фактори на мікрорівні. Це уподобання покупців, якість сервісу, який надає послуги, взаємодію робочих кадрів на підприємстві або виробництві. Що стосується макрорівня, то слід стежити за змінами у світових тенденціях та тенденціях у країні, економічним станом та прогнозами. Держава також повинна зробити сприятливі економічні та соціальні умови для прибуткової роботи сфери. Загалом, успішне функціонування підприємства та його стійкість до змін зовнішнього середовища сильно залежить від можливості прогнозувати та передбачати події на ринку та у світі. Саме цими завданнями займається планування [3-5].

Планування – це спосіб за допомогою якого керівництво забезпечує єдиний напрямок зусиль всіх членів підприємства для досягнення загальних цілей. Призначення планування, як функції менеджменту у сфері послуг полягає в бажанні завчасно врахувати всі внутрішні і зовнішні фактори, що забезпечують сприятливі умови для нормального функціонування і розвитку підприємства [3].

Планування у сфері послуг передбачає розробку комплексу заходів, що визначають послідовність досягнення конкретних цілей з урахуванням можливостей найефективнішого використання ресурсів кожним підрозділом або підприємством [4].

Планування призвано забезпечити взаємозв'язок між окремими структурними підрозділами фірми, які включають весь технологічний ланцюг: дослідження, розробку, виробництво і збут [4].

Жодне підприємство та жодна сфера не може обійтись без планування своєї діяльності та регулювання її. Відмова від планування означає життя «сьогоднішнім днем», а це неможливо для будь якої структури, яка має на меті подальший розвиток та отримання прибутку, особливо в умовах функціонування в кризовій економіці [6].

Необхідність планування полягає в завчасному виявленню проблем, які можуть виникати на різних стадіях виробництва та якнайшвидшого усунення їх, планування на стадії збуту допоможе найбільш точно зорієнтуватися у виборі аудиторії, на яку буде націлене виробництво та реалізація послуг. Планування на стадії дослідження виявить те, які саме послуги або товар потрібні ринку на даний момент, а планування на стадії розробки визначить усі риси та якості товару або послуги. В залежності від цілей, періоду, змісту, рівня та призначення на підприємстві у сфері послуг розрізняють різні види

планування. Неможливо виокремити найбільш важливий з них, адже в умовах кризових явищ цей процес повинен бути неперервним та постійним.

Втілення в життя всіх цих завдань повинно своєчасно повноцінно регулюватися керівництвом підприємства.

ВИСНОВКИ

Як визначено раніше, сфера послуг є однієї з найбільш важливих та перспективних сфер у країні. Вона залучає в себе величезний людський потенціал, капітал, іноземні вкладення.

Ринок послуг України має нестабільний стан, багато в чому підприємства потерпають від економічної кризи, недостатніх інвестицій та гарантій з боку держави. Однак не дивлячись на це, відкриваються малі об'єкти малого та середнього бізнесу та досить вдало функціонують. Питання кризи постало перед країною досить давно і на сьогоднішній день воно постає все більш гостріше. Підвищення цін на комунальні послуги, підвищення цін на продукти споживання, одяг та інші необхідні речі дуже сильно впливають на купівельну спроможність людей, а отже завдає шкоди й сфері послуг зокрема.

З огляду на ці проблеми, планування є життєво необхідним інструментом в управлінні підприємством в сфері послуг. Воно дає змогу уникнути

багатьох проблем від несподіванок у виробництві, спрямувати цілі підприємства у найбільш ефективне русло та максимізувати прибуток та свою долю на ринку.

Список використаних джерел

1. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012 — 384 с. - [Електронний ресурс] - http://pidruchniki.com/16040828/menedzhment/era_poslug_yak_obyekt_upravlinnya_osnovni_ponyattya
2. Король В.С. Антикризовий менеджмент в умовах ринкової трансформації економіки: – Л., 2001. – 20 с.
3. Пашуто, В.П. Сфера послуг. Економіка, менеджмент, маркетинг. Практикум / В.П. Пашуто. - М.: КноРус, 2010. - 424 с.
4. Костіна, Г.Д. Поведінка споживачів на ринку товарів і послуг / Г.Д. Костіна, Н.К. Моїсєєва. - М.: Омега-Л, 2010. - 176 с.
5. Акулюшина М.О. Застосування методики SWOT-аналізу при плануванні впровадження інвестиційно-інноваційного проекту на підприємстві / М.О. Акулюшина // Технологический аудит и резервы производства. – Харьков: Технологический центр, №1/6 (21), 2015. – С.8-14.
6. Круглова, Н.Ю. Антикризисное управление / Н.Ю. Круглова. - М.: КноРус, 2013. - 400 с.

ЛЕЛЮК

УДК 336

Світлана Валеріївна
svitlana.lelyuk@hneu.net

к.е.н., старший викладач,
Харківський національний
економічний університет
імені Семена Кузнеця,
кафедра фінансів

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

FINANCIAL SECURITY MONITORING IN ENTERPRISE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM

Стаття присвячена дослідженню моніторингу фінансової безпеки в системі фінансового менеджменту підприємства. В статті визначено зміст та сутність моніторингу фінансової безпеки, представлено його основні класифікаційні ознаки.

Статья посвящена исследованию мониторинга финансовой безопасности в системе финансового менеджмента предприятия. В статье определено содержание и сущность мониторинга финансовой безопасности, представлены его основные классификационные признаки.

The article is devoted to the research of financial security monitoring in enterprise financial management system. The content and essence of the monitoring of financial security are identified, its basic classification features are presented.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансовий менеджмент, моніторинг

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовый менеджмент, мониторинг

Keywords: financial security, financial management, monitoring

ВСТУП

Вихід на нові ринки збуту та інтеграція вітчизняних підприємств у світовий економічний простір зумовлює актуальність питань ефективного використання фінансових ресурсів, що вирішуються у просторі фінансового менеджменту суб'єкта підприємництва, спрямованого на прийняття та реалізацію управлінських рішень з питань фінансово-господарської діяльності загалом та забезпечення фінансової безпеки зокрема. Пошук інструментів для вчасного виявлення негативних тенденцій фінансової безпеки, одним із яких може стати моніторинг, набуває надзвичайної актуальності в умовах забезпечення дієвого фінансового менеджменту. Питання моніторингу фінансової безпеки підіймалися у роботах К. Горячевої, Є. Дурневої, І. Журавльової, А. Миколайчук, В. Каркавчука, Г. Коца, І. Медведєвої, С. Мішиної, О. Пластуна, В. Паначева, А. Фелюстом, Н. Цікановської та ін.. Однак, визначення сутності явища моніторингу фінансової безпеки та його місця в системі фінансового менеджменту дотепер не проводилось.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні моніторингу фінансової безпеки в системі фінансового менеджменту підприємства, визначенні змісту та сутності поняття «моніторинг фінансової безпеки».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В якості методологічної та інформаційної основи роботи використано наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

У ході дослідження були застосовані такі методи пізнання економічних явищ і процесів, як методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, теоретичного узагальнення та морфологічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансовий менеджмент представляє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства та організацією обороту його грошових коштів [3]. Однією з функцій фінансового менеджменту є формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних управлінських рішень [3]. Реалізація зазначеної функції фінансового менеджменту, з точки зору І. Бланка, здійснюється через організацію постійного моніторингу фінансового стану підприємства. Моніторинг відноситься до загальних функцій управління [4, 16], які є такими, що синтезують функції менеджменту, являють собою типові, стабільні і повторювані дії, проявляються на окремих стадіях процесу управлінської діяльності. Разом з тим, серед завдань, що вирішуються спеціалістами в процесі фінансового менеджменту, є недопущення зниження індикаторів фінансової безпеки [18]. Фінансова безпека – це багатовимірна характеристика економічної безпеки та стан підприємства, який дозволяє забезпечувати найбільш ефективне використання ресурсів підприємства, виконання його зобов'язань та задоволення потреб на підґрунті певної системи оцінювання [6]. Багатоаспектність і динамічність явища фінансової безпеки породжує необхідність здійснювати ретельний моніторинг

фінансового стану, а також вивчати проблеми, що виникають під впливом реформування національної економіки, регіоналізації й глобалізації світової економіки, інтернаціоналізації фінансових потоків, перманентних фінансових криз тощо [9]. Одним із принципів менеджменту фінансової безпеки є

інтегрованість підсистеми управління фінансовою безпекою підприємства із загальною системою фінансового менеджменту [7]. Зважаючи на все вищезазначене, місце моніторингу фінансової безпеки в системі фінансового менеджменту представлено на рис. 1.

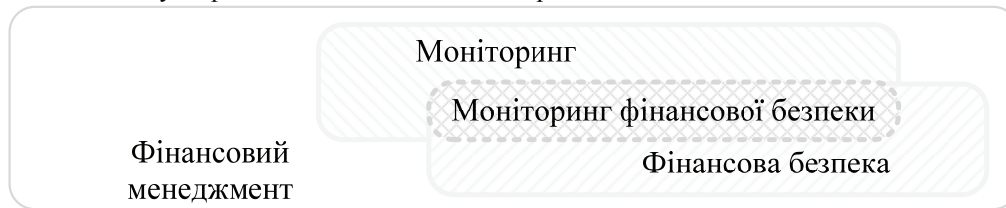

Рис. 1. Місце моніторингу фінансової безпеки в системі фінансового менеджменту підприємства

Результати проведеного аналізу наукових доробків показали, що поняття «моніторинг» є ємним, використовується в різних сферах діяльності і характеризується протиріччями у застосуванні. Так, у роботі В. Каркавчука [8] моніторинг віднесено до методів оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства, а до методів її забезпечення – в роботах Л. Некрасенко [12] та Н. Наконечної [11]. В. Паначев досліджує моніторинг стану фінансової безпеки як задачу механізму її забезпечення [14]. А. Новак [13] моніторинг фінансово-економічної безпеки визначає як одну з найважливіших функцій її управління, формування й використання інформаційно-аналітичного забезпечення, спрямовану на систематичний збір, обробку і надання користувачам (керівникам, акціонерам та іншим зацікавленим особам) оперативної інформації про стан об'єкта управління і параметри фінансово-економічної безпеки. С. Мішина та А. Мішин у своїй праці [10] досліджують експрес-моніторинг фінансової безпеки підприємства, який на їх думку є безперервним процесом спостереження і оцінювання ключових інформативних показників характеристик, що дозволяє попередити

негативний вплив загроз на фінансову безпеку підприємства.

Для виявлення сутнісних характеристик та формування узагальненого визначення поняття «моніторинг фінансової безпеки» було застосовано технологію морфологічного аналізу, детально описану в роботі [2]. На етапі визначення істотних ознак було виділено ключові характеристики поняття «моніторинг фінансової безпеки», до яких віднесено: метод забезпечення, механізм забезпечення, принцип забезпечення, функція забезпечення (як зв'язок з категорією «управління фінансовою безпекою»); збір, спостереження, оцінка, аналіз, контроль, порівняння, діагностика кризових явищ, протидіючий аспект загрозливим явищам, підтримка прийняття управлінських рішень (як варіанти призначення); оперативний аспект і стратегічний аспект (за горизонтом управління); зовнішнє середовище та внутрішнє середовище (в якості джерел інформації). Сформована матриця ключових образів (табл. 1) дозволила привласнити кожному авторському визначенню явища моніторингу фінансової безпеки істотні ознаки, які воно висвітлює.

Таблиця 1

Матриця образів ключових характеристик визначень моніторингу фінансової безпеки

		Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	Z ₅	Z ₆	Z ₇	Z ₈	Z ₉	Z ₁₀	Z ₁₁	Z ₁₂	Z ₁₃	Z ₁₄	Z ₁₅	Z ₁₆
S ₁	В. Ареф'єв										1			1			
S ₂	А. Агібалов, М. Горелкіна							1	1	1							
S ₃	В. Паначев		1					1	1								
S ₄	О. Пластун							1		1			1	1	1	1	
S ₅	Н. Наконечна	1															
S ₆	І. Журавльова, А. Миколайчук												1		1		
S ₇	Р. Вовченко								1						1		
S ₈	С. Дмитров											1			1		
S ₉	І. Медведєва		1														
S ₁₀	Г. Фадєєва, О. Семченко	1													1		
S ₁₁	М. Лисенко										1		1				
S ₁₂	О. Череп, А. Іванова						1						1				
S ₁₃	К. Горячева			1													
S ₁₄	Є. Дурнєва									1				1		1	1
S ₁₅	А. Новак				1	1									1		

Істотні ознаки: Z₁ – метод забезпечення фінансової безпеки; Z₂ – механізм забезпечення фінансової безпеки; Z₃ – принцип забезпечення фінансової безпеки; Z₄ – функція забезпечення фінансової безпеки; Z₅ – збір; Z₆ – спостереження; Z₇ – оцінка; Z₈ – аналіз; Z₉ – контроль; Z₁₀ – порівняння; Z₁₁ – діагностика кризових явищ; Z₁₂ – протидіючий аспект загрозливим явищам; Z₁₃ – підтримка прийняття управлінських рішень; Z₁₄ – оперативний аспект; Z₁₅ – зовнішнє середовище; Z₁₆ – внутрішнє середовище.

Схожість визначень поняття різними науковцями оцінювалась на підставі розрахунку значень матриці міри подібності (табл. 2). Аналіз міри подібності досліджуваних визначень показав наявність найбільшої схожості між тлумаченнями моніторингу фінансової безпеки запропонованої Н. Наконечною [11] і характеристикою представленою Г. Фадєєвою [17] (0,33). Також висока міра схожості між визначеннями О. Пластуна [15] і Є. Дурнєвої [5] (0,3), А. Агібалова (М. Горелкіної) [1] та В. Паначева [14] (0,3).

Дослідження доцільності включення ознак у визначення (табл. 3) дозволило виявити, що найбільш повними серед проаналізованих трактувань моніторингу фінансової безпеки, відповідно до кількості максимальних значень матриці схожості, які знаходяться на перетині рядків, що відповідають тлумаченням явища авторів, і стовпців, є запропоновані В. Паначевим [14], О. Пластуном [15] і Г. Фадєєвою [17].

Таблиця 2

Матриця міри подібності визначень поняття «моніторинг фінансової безпеки»

	S ₁	S ₂	S ₃	S ₄	S ₅	S ₆	S ₇	S ₈	S ₉	S ₁₀	S ₁₁	S ₁₂	S ₁₃	S ₁₄	S ₁₅
S ₁	1,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,17	0,00
S ₂	0,00	1,00	0,33	0,22	0,00	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	0,00
S ₃	0,00	0,33	1,00	0,11	0,00	0,00	0,20	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₄	0,13	0,22	0,11	1,00	0,00	0,25	0,13	0,13	0,00	0,13	0,13	0,13	0,00	0,30	0,11
S ₅	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₆	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00	1,00	0,25	0,25	0,00	0,25	0,25	0,25	0,00	0,00	0,20
S ₇	0,00	0,20	0,20	0,13	0,00	0,25	1,00	0,25	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20
S ₈	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,25	0,25	1,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20
S ₉	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₁₀	0,00	0,00	0,00	0,13	0,33	0,25	0,25	0,25	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20
S ₁₁	0,25	0,00	0,00	0,13	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,25	0,00	0,00	0,00
S ₁₂	0,00	0,00	0,00	0,13	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	1,00	0,00	0,00	0,00
S ₁₃	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00
S ₁₄	0,17	0,14	0,00	0,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00
S ₁₅	0,00	0,00	0,00	0,11	0,00	0,20	0,20	0,20	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00

Таблиця 3

Матриця міри включення визначень поняття «моніторинг фінансової безпеки»

	S ₁	S ₂	S ₃	S ₄	S ₅	S ₆	S ₇	S ₈	S ₉	S ₁₀	S ₁₁	S ₁₂	S ₁₃	S ₁₄	S ₁₅
S ₁	1,00	0,00	0,00	0,17	0,00	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,25	0,00
S ₂	0,00	1,00	0,67	0,33	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,00
S ₃	0,00	0,67	1,00	0,17	0,00	0,00	0,50	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₄	0,33	0,67	0,33	1,00	0,00	1,00	0,50	0,33	0,00	0,50	0,50	0,50	0,00	0,75	0,33
S ₅	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₆	0,00	0,00	0,00	0,33	0,00	1,00	0,50	0,33	0,00	0,50	0,50	0,50	0,00	0,00	0,33
S ₇	0,00	0,33	0,33	0,17	0,00	0,50	1,00	0,33	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33
S ₈	0,33	0,00	0,00	0,17	0,00	0,50	0,50	1,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33
S ₉	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
S ₁₀	0,00	0,00	0,00	0,17	1,00	0,50	0,50	0,33	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33
S ₁₁	0,33	0,00	0,00	0,17	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,50	0,00	0,00	0,00
S ₁₂	0,00	0,00	0,00	0,17	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	1,00	0,00	0,00	0,00
S ₁₃	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00
S ₁₄	0,33	0,33	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00
S ₁₅	0,00	0,00	0,00	0,17	0,00	0,50	0,50	0,33	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00

ВИСНОВКИ

Визначення моніторингу фінансової безпеки, з точки зору авторів наукових праць, розкривають його сутність за найбільшою кількістю виділених істотних ознак. Враховуючи результати морфологічного аналізу

поняття, під моніторингом фінансової слід розглядати складову системи фінансового менеджменту загалом та системи управління фінансовою безпекою зокрема, що забезпечує збір інформації, спостереження, оцінку, аналіз, контроль, порівняння та прогнозування рівня

фінансової безпеки на основі дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, що є інформаційним підґрунтям прийняття управлінських рішень. Представлене узагальнене визначення сутності поняття моніторингу фінансової безпеки формує напрямок подальшої розвідки щодо визначення особливостей його реалізації в системі фінансового менеджменту підприємства.

Список використаних джерел

1. Агібалов А.В. Финансовая безопасность сельскохозяйственного предприятия [Електронний ресурс] / А.В. Агібалов, М.В. Горелкина. – Режим доступу: <http://www.scienceforum.ru/2013/pdf/8875.pdf>
2. Біденко К.Р. Уточнення змісту поняття "антикризове фінансове управління підприємством" з використанням морфологічного аналізу / К.Р. Біденко // Управління розвитком. – 2013. – № 3(143). – С. 165-169.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – [2-е изд., перераб. И доп.]. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2005. – 656 с.
4. Брагинец А.Н. Эволюция предмета и задач функции управления "мониторинг" и её координация с экономическим анализом / А.Н. Брагинец // Актуальні Проблеми Економіки. – 2010. – № 10. – С. 8-21.
5. Дурнева Е.Н. Формирование механизма обеспечения финансовой безопасности в системе финансового менеджмента предприятия: автореф. дисс. канд. экон. наук: спец.: 08.00.10 / Е.Н. Дурнева. – Орел, 2013. – 24 с.
6. Журавльова І.В. Морфологічний аналіз фінансової безпеки суб'єкта підприємництва / І.В. Журавльова, С. В. Лелюк // Вісник НТУ "ХПІ". – 2013. – № 49 (1022). – С. 51-60.
7. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти / Є.П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8 (134). – С. 172-181.
8. Каркавчук В.В. Математичне моделювання управління фінансовою безпекою підприємств в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук: спец.: 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» / В.В. Каркавчук. – Львів, 2010. – 20 с.
9. Кім Ю.Г. Управління системою фінансової безпеки підприємства: автореф. дис. канд. экон. наук за спец. 21.04.02 – «Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності» / Ю.Г. Кім. – Київ, 2009. – 25 с.
10. Мишина С.В. Система экспресс-мониторинга финансовой безопасности предприятия / С.В. Мишина, А.Ю. Мишин // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 1. – С. 162-172.
11. Наконечна Н.В. Ризики та загрози фінансовій безпеці України / Н.В. Наконечна // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – Вип. 1. – С. 90-95.
12. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Електронний ресурс] / Л.А. Некрасенко, Ю.М. Рибалка. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/pppdaa/3.2/162.pdf>
13. Новак А.М. Інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингу фінансово-економічної безпеки корпоративних підприємств будівельної галузі : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. экон. наук : спец.: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / А.М. Новак. – Х., 2013. – 21 с.
14. Паначев В.Ю. Противоречия как источник угроз финансовой безопасности региона: сущность, формы проявления, пути преодоления: автореф. дисс. на соискание научн. ст. канд. экон. н.: спец.: 08.00.01 «Экономическая теория» / Ю.В. Паначев. – Кр., 2009. – 20 с.
15. Пластун О.Л. Развитие системы финансовой безопасности субъектов предпринимательства сферы материального производства: дис. канд. экон. наук: 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит» / О.Л. Пластун. – С. 2007. – 250 с.
16. Рычихина Э.Н. Мониторинг как общая функция управления: монография / Э.Н. Рычихина. – Ухта : УГТУ, 2008. – 140 с.
17. Фадеева Г.М. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Г.М. Фадеева, О.О. Семченко. – Режим доступу: web.kpi.kharkov.ua/mto/wpcontent/uploads/sites/147/2015/11/esprstp_2012_11_10.pdf
18. Фінансовий менеджмент : підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 344 с.

ЛИТВИНЕНКОЛариса Леонідівна
LLLitvinenko@gmail.com

к.е.н., доцент кафедри
менеджменту зовнішньо-
економічної діяльності
підприємств Навчально-
наукового Інституту економіки
та менеджменту, Національний
авіаційний університет

ГУНЬКОВячеслав Анатолійович
slava2508@ukr.net

студент Навчально-наукового
інституту економіки та
менеджменту, Національний
авіаційний університет

ВАСИНОВИЧМарта Ігорівна
mvasinovich@gmail.com

студент Навчально-наукового
інституту економіки та
менеджменту, Національний
авіаційний університет

УДК 005.57(045)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЗАДАЧАМИ У МЕНЕДЖМЕНТІ**EFFECTIVENESS OF TASK MANAGEMENT SOFTWARE APPLICATION IN BUSINESS ADMINISTRATION**

У статті досліджено потенційні можливості систем управління задачами та особливості їх ефективного використання в менеджменті, проаналізовано успішний практичний досвід запровадження систем такого типу на підприємствах, визначено науково обґрунтовані умови їх ефективного використання для повного потенційного розкриття.

In the article potential capabilities of task management systems and features of their effective use in management were researched, successful practical experience of implementing such systems in enterprises was analyzed, scientifically grounded terms of their effective application for the full potential disclosure were defined.

В статье исследованы потенциальные возможности систем управления задачами и особенности их эффективного использования в менеджменте, проанализирован успешный практический опыт внедрения систем такого типа на предприятиях, определены научно обоснованные условия их эффективного использования для полного потенциального раскрытия.

Ключові слова: менеджмент, система управління задачами та проектами, організація, ІТ-менеджмент, управління інформацією

Ключевые слова: менеджмент, система управления задачами и проектами, организация, ИТ-менеджмент, управление информацией

Keywords: management, task and project management system, organization, IT-management, information management

ВСТУП

Ефективна реалізація управлінських функцій в діяльності підприємства здатна наділити його тими особливими рисами, яких воно потребує. Оптимальне використання систем управління задачами здатне зробити дані операції більш автономними, менш часо- та матеріально витратними та вивести підприємство на вищий рівень розвитку.

Світова економіка не стоїть на місці, з кожним роком все динамічніше модернізуються можливості не тільки в науковому плані, але й у сфері забезпечення ефективності ведення бізнесу. Ефективність використання ІТ вже давно досягла високих рівнів, що позитивно позначилось на результативності діяльності підприємств, передусім розвинених країн. На зарубіжних ринках майже абсолютна більшість підприємств перейшла на онлайн-режим для швидшого та якіснішого контролю, планування, координації та організації ведення бізнесу. Сучасні умови розвитку вітчизняних підприємств визначають

актуальність проблеми застосування систем управління задачами і проектами в менеджменті.

МЕТА СТАТТІ – дослідження особливостей застосування і потенційних можливостей систем управління задачами в менеджменті, а також визначення науково обґрунтованих умов їх використання на підприємстві для ефективного та вчасного виконання проектів і замовлень.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети використані методи наукового узагальнення, порівняння, структурно-логічного аналізу і синтезу. Методологічними та інформаційними основами дослідження були наукові праці практиків і дослідників, зокрема Р. Бюргера [4], М. Егана [5], Б. Лаєвського [1], О. Спіріна, П. Шевчука, А. Якимів [3], а також спеціалізовані Інтернет-ресурси. Практичним застосуванням систем управління задачами займалися, зокрема, такі видатні

бізнесмени, як М. Цукерберг, Дж. Дорсі, М. Смолянов, Р. Штатлер.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система управління задачами (проектами) представляє собою комплексний програмний продукт, що складається з програм для планування завдань, складання розпису, здійснення контролю ціни та управління бюджетом, розподілу ресурсів між відділами та працівниками при виконанні конкретного завдання, командної роботи, здійснення комунікацій, швидкого управління, документування й адміністрування системи, що спільно використовуються для управління крупними проектами [6]. Таким чином, у нових умовах підприємства потребують сучасних інструментів для ефективного управління, що якраз і представлено, зокрема, у вигляді різноманітних систем управління задачами та проектами.

До завдань програмного забезпечення для управління проектами можна віднести наступні:

1. Планування (визначення основної програми з розбивкою на завдання для виконання проекту), що включає в себе такі елементи:

- планування взаємозалежних подій;
- планування розкладу роботи працівників та управління ресурсами;
- розрахунок часу, необхідного для вирішення кожної із наявних задач;
- сортування завдань відповідно до термінів їх виконання;
- паралельне управління декількома проектами.

2. Визначення критичного шляху (виявлення найбільш доцільного, як правило, найбільш економічного для певної ситуації шляху виконання замовлення).

3. Управління даними та обмін інформацією (власне інформаційний менеджмент, що забезпечує ефективне використання та доцільне збереження інформації), що складається з таких елементів, як:

- список завдань для працівників та інформація щодо розподілу ресурсів;
- інформація щодо робочого навантаження за завданнями;
- інформація про терміни виконання поточних завдань;
- ранні попередження про можливі ризики, пов'язані з реалізацією проекту;
- інформація про хід виконання проекту з відображенням відповідних показників та їх прогнозуванням.

У сучасному бізнесі не обійтися без ефективного ІТ-менеджменту, оскільки це надає часові, економічні, ергономічні, соціальні та інші види переваг. ІТ-менеджмент відкриває безмежні можливості, здатні вразити уяву не тільки звичайної людини, але й обізнаного фахівця. Як показує статистика ведення бізнесу підприємствами, при грамотному використанні систем управління задачами відбувається зменшення частоти затримки

проектів на 74%, покращення контролю за витратами на 69% та економія часу на 82% [5]. Дані показники підвищення ефективності були продемонстровані на таких підприємствах, як «Sony», «DHL», «Whirlpool» та «Carlsberg».

У даному випадку слід зазначити, що система управління задачами дає суттєві переваги, на відміну від традиційної техніки управління через телефон, пряме спілкування чи листування. Саме тому доцільно визначити та проаналізувати системи, які вже популярні у використанні та надали широкі спектри можливостей своїм користувачам.

Зокрема, Wrike – система, націлена на ефективне поєднання комунікації та управління проектами, дає наступні переваги та можливості:

- відстеження задач від початку їх встановлення і до їх повної реалізації з усіма деталями операцій;
- просте делегування повноважень із моніторингом їх дотримання;
- забезпечення повної прозорості діяльності;
- візуалізація ефективності організації роботи в команді;
- оптимізація навантаження на персонал;
- простота та зручність у використанні з можливостями налаштування інтерфейсу відповідно до наявних побажань і потреб підприємства.

Wrike дозволяє ефективно розподілити весь робочий час за допомогою загальновідомої діаграми Ганта, що відображена на рис. 1.

Також дана система ефективно управляє даними завдяки єдиному сховищу. Як показує статистика, 60-70% розробки припадає на поправки та переробки, пов'язані з поганим розумінням вимог замовника. Виходячи з цього, дана система допоможе не тільки налагодити комунікацію для постійного пристосування до зовнішніх змін, а й зробить виконання замовлення максимально прозорим, як для виробника, так і для замовника. Найбільш яскравими користувачами даної системи є такі компанії, як «HTC», «PayPal», «Amazon.com», «AT&T», «Hootsuite», «Pure Storage», «Capgemini», «Ecco», «Hawaiian Airlines» та «MTV» [1]. Вони й досі користуються даною системою, виконуючи замовлення клієнтів з усього світу.

Ще один популярний програмний продукт – JIRA – програма для відстеження помилок та управління життєвим циклом проекту і робочого процесу. Передусім, дана система відповідає за гармонійне, гнучке та ефективне управління задачами, процесами розробки проектів, інцидентами, процесом продажів, проектами, вимогами та бізнес-процесами. Вона була представлена на ринку в 2002 році і з того часу набула великої популярності і дотепер використовується, зокрема, такими компаніями та організаціями, як: «Nokia», «Navteq», «Thales», «Electronic Arts», «Audi», «LG», «Quantum Art», «NASA», BBC, CERN, в Європейському парламенті, Стенфордському та Гарвардському університетах [6].

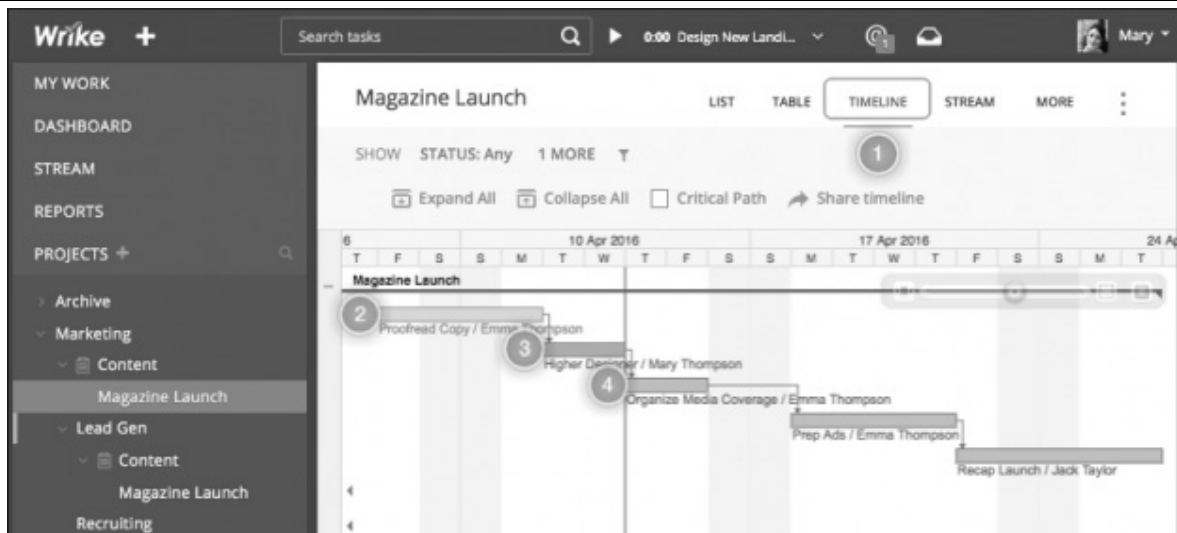

Рис. 1. Діаграма Ганта як один з інструментів в інтерфейсі системи Wrike [1]

До переваг використання даної системи можна віднести наступні:

- гнучке планування завдяки змішаним методологіям роботи;
- точні оцінки (додаткове оцінювання окремих задач проекту для більшої мотивації і контролю);
- розстановка пріоритетів на основі цінностей (зручне створення ланцюга пріоритетів із нагадуваннями);
- прозоре виконання роботи (з'єднання всіх командних працівників в єдиній системі, незалежно від їх географічного розташування);
- аналіз результатів (розширений функціонал із створення звітності дає можливість отримувати, обробляти та використовувати критичну інформацію про результати, створюючи ретроспективу, як порівняння з минулими досягненнями);
- масштабуюча еволюція (система підходить для команд будь-яких розмірів).

Також підприємствами на пострадянському просторі використовується Мегалан – система управління бізнесом, що надає можливість визначення завдань та доручень, відстеження їх виконання, збереження бази даних співробітників підприємства та ведення історії клієнтів [2]. Ключовою особливістю Мегалану є його інтерфейс, який вже заздалегідь пристосований до кожного рівня управління на підприємстві. Він представлений у вигляді трьох тарифів-модулів:

- «Спільна робота» – вид програми, який забезпечує злагоджену та ефективну співпрацю всередині підприємства, налаштовуючи тим самим внутрішнє середовище.
- «Клієнти та продажі» – надає можливість створювати, реалізовувати та відслідковувати бізнес-процеси, розрахунки та роботу з клієнтами. Надає можливість ефективної комунікації із зовнішнім середовищем.
- «Бізнес» – передбачає ефективне поєднання попередніх двох тарифів з урахуванням можливості створення та моніторингу фінансової діяльності підприємства у вигляді звітності, аналізу поточної

продуктивності та іншої статистики підприємства, надаючи топ-менеджменту повноцінну картину минулих, поточних та подій в перспективі.

До основних переваг Мегалану можна віднести наступні:

- легке управління задачами;
- простота системи у використанні;
- забезпечення ефективної зовнішніх та внутрішніх комунікацій;
- легкість та швидкість виставлення рахунків та формування звітів за всіма структурними одиницями підприємства;
- контроль за строками виконання завдань та замовлень.

За час свого існування дана програма була визнана досить ефективною та адаптивною до будь-якої сфери бізнесу, зокрема такими компаніями, як «Dental Fantasy», «Starlink», «AVON», «Secur», «VisionHouse» та «Digio».

Застосування вищезазначених програм може забезпечити якісне функціонування підприємства у всіх аспектах, починаючи від налагодження та реалізації внутрішніх задач кожного працівника та роботи з клієнтами, закінчуючи швидким і чітким групуванням статистичних даних підприємства у вигляді звітів, рахунків та схем. Також дані програми надають можливості максимально зручних та ефективних комунікацій із замовниками і персоналом, які географічно віддалені від головного офісу підприємства.

Не дивно, що дані програми, як і системи управління задачами, набули значної популярності в світовому менеджменті та продовжують розвиватись і розширювати свої можливості. Наприклад, система JIRA допомогла багатьом компаніям, зокрема «Twitter» та «Audi».

У 2013 році «Twitter» потерпав від інформаційного перенавантаження за рахунок збільшення чисельності персоналу з 900 до 3600 чол. лише за 2 роки свого існування. Завдяки JIRA Service Desk почали ефективно сортуватись всі дані та повідомлення за ключовими напрямками і фразами, що зменшило об'єм

непотрібних повідомлень на 80% [6]. Згодом «Twitter» розширила її використання і на відділи, що займалися управлінням кадрами та закупівлями.

В «Audi» майже 6000 працівників займалося діяльністю у сфері НДДКР, проте існувала проблема з безперервним зв'язком між цими групами працівників та їх постачальниками, оскільки основні команди інженерів, дизайнерів, IT та контролю якості знаходились в різних країнах. При використанні JIRA вони отримали якісну комунікацію без потреби перетинати кордон країни.

Тим не менш, існують як переваги, так і недоліки застосування систем управління задачами і проектами. Проблеми, в основному, супроводжують неправильне використання системи. До ключових віднесено наступні:

- перенавантаження системи;
- втрата часу та коштів на навчання персоналу роботі із системою та закупку непотрібної інфраструктури для неї;
- помилки та проблеми конфіденційності, хакерство;
- неправильний вибір та організація системи відповідно до процесу виробництва підприємства;
- помилки автоматизації систем та збої в системі.

Уникнути вищезазначених проблем можна завдяки правильному підходу до вибору системи. В даному випадку доречно скористатись послугами спеціалістів, які можуть, проаналізувавши діяльність підприємства, надати необхідні та доречні рекомендації для його подальшого розвитку, а також для вибору найбільш адекватної системи управління задачами, що дозволить оптимізувати діяльність підприємства в якісних та кількісних показниках. Зокрема, у підприємств-користувачів даної програми покращуються показники у таких важливих аспектах, як комунікація, інноваційна діяльність, швидкість та якість виробництва, контроль за виконанням замовлень і статистичний аналіз діяльності кожного працівника. Також дана система може надати переваги під час найму та вибору персоналу для виконання різноманітних проектів з урахуванням їх особистих навичок та досвіду.

ВИСНОВКИ

Виходячи із результатів проведених досліджень, можна зробити висновок, що сучасна управлінська діяльність потребує якнайкращого використання систем управління задачами та проектами, які не тільки полегшують ведення бізнесу, а й виводять його на новий рівень функціонування, пристосовуючи всю діяльність підприємства до коливань у зовнішньому середовищі, роблячи його більш адаптивним та гнучким.

Список використаних джерел

1. Лаевский Б. Wrike – уникальная система управления проектами онлайн [Электронный ресурс] / Б. Лаевский. – Режим доступа: <https://mobidevices.ru/wrikes-unique-project-management-system-online>
2. Мегалплан – корпоративная CRM-система [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://megaplan.ru/?utm_source=avito&utm_medium=cpm&utm_campaign=MM&ref=9142910&no-redirect=1&gclid=CM3hi9DPpdACFYPhcgodtgsJeQ
3. Якимів А.І. Інформаційні системи управління проектами / А.І. Якимів // Наука й економіка. – 2013. – № 3 (31). – С. 110-114.
4. Burger R. The Top 6 Free Task Management Software [Electronic resource] / R. Burger // Capterra Project Management. – Access mode: <http://blog.capterra.com/free-task-management-software/>
5. Egan M. 14 best free project management software programs 2016: Great project management software tools that don't cost a penny [Electronic resource] / M. Egan. – Access mode: <http://www.techworld.com/picture-gallery/startups/10-best-free-project-management-software-programs-3625922/>
6. JIRA – Лучший продукт для agile-команд [Электронный ресурс] // Atlassian. – Режим доступа: <https://ru.atlassian.com/software/jira>
7. Project Management Software [Electronic resource] // Technopedia. – Access mode: <https://www.techopedia.com/definition/13132/project-management-software>

МАСЛЕННИКОВ

Євген Іванович
evgenmaslennikov@ukr.net

УДК 336

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ЛІДЕРСТВА
У 21 СТОЛІТТІTHE MODERN CONCEPTS OF
LEADERSHIP IN THE 21ST
CENTURY

ТОМАК

Валентин Вячеславович
valentinetomak@gmail.com

д.е.н., професор кафедри
економіки та управління,
Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова

студент Економіко-правового
факультету, напряму
підготовки "Менеджмент ЗЕД",
Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова

У статті досліджуються концепції лідерства, висунуті найбільш відомими економістами і науковими школами в 21 столітті. В роботі проведена тематична систематизація та аналіз теорій лідерства з точки зору використовуваних методологій і підходів, проведена тематична систематизація та аналіз теорій лідерства з точки зору використовуваних методологій і підходів.

В статье исследуются концепции лидерства, выдвинутые наиболее известными экономистами и научными школами в 21 веке. В работе проведена тематическая систематизация и анализ теорий лидерства с точки зрения методологий и используемых подходов, проведена тематическая систематизация и анализ теорий лидерства с точки зрения используемых методологий и подходов.

The article examines the concepts of leadership put forward by the most prominent economists and schools of science in the 21st century. In the work of the thematic systematization and analysis of leadership theories from the perspective of methodologies and approaches, the thematic systematization and analysis of leadership theories from the perspective of methodologies and approaches.

Ключові слова: лідерство, теорії лідерства, стилі лідерства, , система цінностей

Ключевые слова: лидерство, теории лидерства, стили лидерства, система ценностей

Keywords: leadership, theories of leadership, styles of leadership, system of values

ВСТУП

В ході поточного аналізу, важливо зрозуміти наскільки лідерські теорії та дослідження допомагають нам зрозуміти взаємозв'язок лідера, послідовників, організаційної культури та результативності організації.

Також потрібно пам'ятати, наскільки феномен лідерства різноманітний з точки зору рівня управління. Лідерський вплив виявляється на всіх рівнях ієрархії, починаючи з конкретного послідовника і закінчуючи корпоративною культурою організації. Аналізуючи вплив лідера лише на одному рівні організації, дослідник ненавмисно отримає статичну обмежену картину, спотворюючи феномен лідерства. Слід відзначити, що навіть поверхневе дослідження існуючих концепцій лідерства дає нам набагато більше широке розуміння того, як лідер сприймається оточуючими, ніж що лідер робить для зростання результативності організації.

МЕТА РОБОТИ

Теорії лідерства займають значне місце в сьогодиншій науці управління. Метою роботи є

дослідження концепції лідерства, висунуті найбільш відомими економістами і науковими школами в 21 столітті.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси мережі Інтернет. В роботі проведена тематична систематизація та аналіз теорій лідерства з точки зору використовуваних методологій і підходів.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогоднішній день сучасні теорії лідерства, відображають дух часу, розглядають лідера з точки зору його операційної та стратегічної ефективності в епоху глобалізації, прискорення всіх бізнес-процесів, зростаючої конкурентної боротьби за ресурси.

На рис. 1 наведені сучасні теорії лідерства за відповідними класифікаційними напрямками.

Неохаризматичні теорії віднесемо як харизматичне, так і трансформаційне лідерство і всі роботи так чи інакше згадують вплив харизми.

Неохаризматичні теорії	• Харизматичне лідерство • Трансформаційне лідерство
Теорія інформаційного процесу	• Атрибутивне лідерство • Коннективістські концепції • Теорія "лідер-послідовники"
Теорія соціального обміну та відносного лідерства	• Теорія обміну • Теорія вертикального зв'язку
Диспозиційні теорії (лідерських якостей)	• Класична теорія • Теорія управлінських атрибутів • Теорія компетенцій • Ситуаційна відносність навичок

Рис. 1. Сучасні теорії лідерства

До теорій інформаційного процесу слід віднести всі роботи, які розглядають когнітивні підходи в прийнятті рішень, так само атрибутивне лідерство, коннективістські концепції і всі теорії «лідер-послідовники». Відносяться такі роботи Лорда і Шондрика, і багатьох інших.

Група теорій соціального обміну і відносного лідерства включає в себе відому теорію обміну Лідер – Члени команди, а також теорії вертикального зв'язку з двома типами команд.

Диспозиційні теорії або теорії лідерських якостей включають в себе всі роботи, які отримали розвиток, базуючись на класичній теорії. Також входять і теорії управлінських атрибутів, компетенцій, ситуаційна відносність навичок і інші теорії, що показують індивідуальні специфічні якості лідерів.

Також у зв'язку з глобалізацією і появою транснаціональних корпорацій особливої актуальності набули дослідження етичних і культурних теорій лідерства. Ці роботи фокусуються на всіх кроскультурних процесах, що відбуваються в мультинаціональних компаніях. Сюди можна включити роботи, що досліджують особливості лідерської поведінки меншин.

До особливої категорії варто віднести теорії, що ставлять поведінку послідовників в основу природи лідерства. Класичні поведінкові теорії отримують новий розвиток у роботах науковців [1].

До цієї групи можна віднести також всі праці, які вивчають вплив заохочень і покарань на роботу послідовників і цілі групи. Ситуаційні теорії або теорії обставин не втрачають своєї актуальності. З'явилося безліч теорій, які розглядають різні ситуаційні змінні та їх вплив, у т. ч. теорії адаптування лідера, життєвого циклу лідерства, спіральна динаміка.

З іншого боку, з'явилися теорії «влади і впливу», розглядають різні джерела влади, як шлях до лідерства. Більше того, з'явилися роботи, які розглядають виключно ТОП-менеджерів та їх вплив

на організаційну ефективність. Даний зріз робіт можна віднести до стратегічного лідерства. Контекстуальне лідерство на відміну від ситуаційного, розглядає приклади лідерської поведінки в конкретному контексті (зовнішньому оточенні, університеті, матчі та ін.). Розвиток теорії хаосу і катастроф отримало своє відображення в теоріях лідерства – теорії складних систем у лідерстві. В цих теоріях проводиться складний аналіз поведінки лідера і послідовників з урахуванням останніх досягнень кібернетики.

Оскільки командна ефективність є запорукою успіху організації в інтегральному зрізі, можна виділити окрему групу статей, які фокусуються на командному лідерстві. Сюди ж потрібно віднести теорії «розподілюваного лідерства» Бредфорда, «гарячих груп» і сполучного лідерства Липмана і Блюмена [2].

Поява значної кількості тренінгів, які виховують лідерів, не залишили увагу дослідників в стороні. Виникненню і розвитку лідерських навичок у людини присвячена не одна робота. Сюди можна віднести теорію «гнучкості лідерства» [3], що демонструє 5-ти етапний розвиток лідера. Альтруїстичне лідерство або етичне лідерство розглядає служіння і духовне наставництво лідерів. Лідери, провідні зміни і керуючі творчістю, також розглянуті у частині робіт. У них досліджено роль лідера при впровадженні змін, а також розвиток організаційного бачення і навчання організації.

До окремого тематичного розділу потрібно виділити теорії самоідентифікації лідерства. Також використовуються теорія самооцінки.

Емоційне лідерство включає в себе теорію емоційного інтелекту, також всі дослідження емоцій і станів афекту лідера і послідовників.

До окремої категорії розумно віднести деструктивне лідерство, розглядає саме неприпустиме і отруйна поведінку лідера та його вплив на послідовників.

З розвитком біосоціальної нейронауки з'явилися праці, що досліджують лідерів з точки зору генетики, а також фіксування механізмів впливу емоцій і поведінки лідера. Теорії електронного лідерства або віртуального лідерства розглядають вплив лідера через соціальні мережі, електронні комунікації і високотехнологічні творчі завдання. Досліджуються також вплив помилок, виправлення лідерів. Підприємницьке лідерство вивчає в підходах лідера і підприємця з точки зору поведінки, процесу і бачення. Деякі теорії з успіхом можуть бути

розміщені відразу в декількох тематичних рубриках з точки зору багатоаспектності їх досліджень.

Всі вищесказані роботи можна умовно розділити на теоретичні і практичні (рис. 2). Головне, що серед практичних робіт, які часто засновані на даних, зібраних у результаті експерименту, можна виділити ті, які на сьогоднішній день користуються популярністю серед корпоративних тренерів зважаючи легкості впровадження і відносно високої прогностичності результатів. І, незважаючи на велику кількість існуючих теорій, практично застосовних з них не всі.

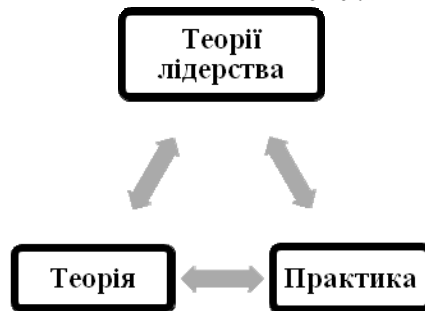

Рис 2. Система теорій лідерства

До цих пір однією з найбільш поширених концепцій у практиці, є теорія трансформаційного і транзакційного лідерства Бернса [5]. Базуючись на цій моделі, були створені п'ятифакторні опитувальники особистості Р. МакКрає, П. Коста, за допомогою яких визначалася ступінь вираженості таких показників як: нейротизм, екстраверсія, відкритість досвіду, згоду і свідомість. Причому чим вище останні 4 показники і чим менше виявлена 1-й, тим більше вірогідний трансформаційний тип лідера. Ф. Рузвельт, Мартін Лютер Кінг визнаються трансформаційними лідерами. Бернс ввів поняття транзакційного та трансформаційного лідерства при взаємодії з групою, де в першому випадку передбачалися відносини обміну (транзакцій), а в другому сильного морального впливу (перетворює лідерство). Трансформаційним лідером прийнято вважати Нельсона Манделу. Слід сказати, що всі неохаризматичні теорії, які включають в себе теорії трансформаційного, транзакційного, харизматичного лідерства, знайшли практичне застосування в корпоративних тренінгах. Багато компаній спеціалізуються на проведенні трансформаційних тренінгів лідерства. Також в портфолію багатьох відомих тренінгових компаній є цей бізнес курс.

На сьогоднішній день центри корпоративного навчання проводять тренінги як на основі найбільш визнаних теорій, так і на основі власних розробок. Центри корпоративного навчання пропонують кілька лідерських тренінгів, які є симбіозом вищезазначених концепцій з одного боку, а також кейсів відомих транснаціональних компаній з іншого. Також тренінгові центри фокусуються головним чином на власне розроблених тренінгах ситуаційного лідерства і теоріях обставин, проводять тренінги також за власним розробкам, в тому числі відомий тренінг «7 навичок високоефективних людей» [6], який був придбаний для внутрішнього використання безліччю

великих компаній. Також абсолютна більшість тренінгових центрів займаються навчанням менеджерів залучати команду в робочий процес з тим, щоб найбільш ефективно досягати намічених результатів. Слід зазначити, що тематика командного лідерства найбільш затребувана сьогоднішнім бізнесом. З групи теорій самоідентифікації лідера особливо слід виділити тренінги емоційне лідерство.

Найбільш цікавими з практичної точки зору теорій є теорії «Лідерство блакитного океану» [7], де автори поширюють вже прийняту в маркетингу концепцію «Блакитних океанів» на тематику управління організацією. Також «Спіральна Динаміка» Стіва Кована і Дона Бека [1]. Ця теорія теж відноситься до групи теорій обставин і виділяється наявністю практичного інструментарію щодо впровадження в будь-яку організацію. Теорія допомагає визначити ціннісний профіль керівника і кожного із співробітників, а також виявити рівень кореляції «лідер-послідовники». Базуючись на виявлених ціннісних профілях призначається індивідуальний мотиваційний робочий план співробітника.

Теорії інформаційного процесу, які включають в себе теорії атрибутивного лідерства, процесу прийняття рішень, відносин лідер-послідовники швидше описують і аналізують лідера у всіх аспектах, ніж дають практичне керівництво по застосуванню. Дані теорії, і атрибутивного лідерства давно вже прийнято відносити до класичних теорій, незважаючи на наявність свіжих робіт з даної тематики. Аналогічна ситуація спостерігається з теорією якостей, яка за визначенням має на увазі виключно теоретичний описовий підхід «лідерами народжуються». Схожу долю спіткали теоретичні теорії соціального обміну; теорії, сфокусовані на послідовників; теорії лідерства контекстуального.

ВИСНОВКИ

Проведений огляд наочно демонструє величезну кількість і різноманітність лідерських теорій, що з'явилися за останні 10-15 років. Це не дивно, адже саме лідер визначає розвиток і долю організації. Дотримуючись розвитку науки, комунікацій і технологій, з'являються сучасні теорії лідерства, які відображають відповідні зміни сучасного середовища. Найбільш цікавими, на наш погляд, є електронне лідерство, коннективізм, неврологічні дослідження, а також теорії складних систем у лідерстві, які вже активно застосовуються на практиці. Але на жаль, накопиченого досвіду ще не достатньо, щоб теорії визнавати достовірними. Доведено, що класичні теорії також отримали новий розвиток в останні роки. Як і раніше актуальний ситуаційний підхід, поведінковий аналіз, харизматичне і трансформаційне лідерство і навіть теорія рис, хоча досліджень у цих областях менше, ніж в інших. Таким чином, використовуючи нові методики дослідження, сучасні технології, вдається створити єдину теорію лідерства, що відображає всі аспекти дійсності і передбачувано впливає на лідера і послідовників. Але наразі такої теорії не створено.

Список використаних джерел

1. Бек Д., Кован К., Спіральна динаміка. Керуючи цінностями, лідерством і змінами в XXI столітті, Бест Бізнес Букс, 2010. – 419 с
2. Филонович Ц.Р. Теорії лідерства в менеджменті: історія і перспективи 2003. № 2.С. 3-24.
3. С. Джозефс, Спритність лідерства: п'ять рівнів майстерності передбачення та ініціювання змін в 2007.
4. А. М. Кеніг К., Лоу, М. Мат'є, Б. Столлер, Я. К., і співавтори. Вивчення нейронних підкладках, активованих в пам'яті досліді з резонансними і дисонансними лідери. 2012, 259-272.
5. Берн, Е. Ігри, в які грають люди. Люди, які грають в ігри / пер. з англ. А. Грузберга. - М: Ексмо, 2014. - 576 с
6. Кові Стивен Р. Сім навичок високоефективних людей. Потужні інструменти розвитку особистості. – М: Альпіна Паблишер, 2014 -374
7. У. Чан Кім та Рене Моборн, Лідерство блакитного океану, Гарвардський бізнес-Огляд за 2014 рік.
8. Філіппова С.В. Система формування і забезпечення економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, О.С. Дашковський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). –С. 17-21. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>
9. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
10. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
11. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства: [моногр.] / О. В. Побережець. – Херсон: Видавництво : Гринь Д.С., 2016. – 500 с.
12. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.
13. Yuri V. Kovtunenکو. Commercialization and technology transfer: the processes' contents and correlation in the innovative activity of industrial enterprise [Електронний ресурс] / Svitlana V. Filyppova, Yuri V. Kovtunenکو // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – №2(7). – Одеса: ОНПУ, 2013. – С.33-38. – Режим доступу: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>
14. Башинська І.О. Розділ 23. Інноваційно-інформаційні технології для забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства (С. 607-635) у Міжуніверситетській колективній монографії Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Вип. 1/ за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – 854 с. 15.
15. Ломачинська І.А. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України. / І. Аомачнська, А. Кравцова.// Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – том 17, вип. 2. – С. 139-146.

ПАНЧЕНКО

Марія Олександрівна
mary1@ukr.net

УДК 65.018:664

к.е.н., доцент,
Одеський національний
політехнічний
університет

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ НА ПИЩЕВЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

THE SYSTEM OF QUALITY MANAGEMENT AT FOOD ENTERPRISES

Статья посвящена определению содержания и сути управления качеством на пищевых предприятиях. В статье рассмотрено как должна выглядеть система управления качеством, какие основные принципы и требования при проектировании и усовершенствовании структуры управления качеством на пищевых предприятиях.

The present article is dedicated to determination of the content and essence of quality management on food enterprises. In the article considered as control the system by quality, what basic principles and requirements must look at planning and improvement of structure of quality management on food enterprises.

Ключевые слова: качество, управление качеством, система, менеджмент, развитие, пищевое предприятие

Keywords: quality, quality management, system, management, development, food enterprise

ВВЕДЕНИЕ

В настоящее время все более разветвляется внедрение в практику прокачественных методов управления, что обусловлено переходом на международные стандарты системы управления качеством ISO 9000.

В реалиях современного рынка потребитель все больше внимания уделяет такому «неценовому фактору», как качество, в связи с чем современное управление качеством на предприятии должно оптимально сочетать действия, методы и средства, обеспечивающие, с одной стороны, изготовление продукции, удовлетворяющей текущие запросы и потребности рынка, а с другой – разработку новой продукции, способной удовлетворять будущие потребности и будущие запросы рынка. Управление качеством продукции в условиях рынка должно ориентироваться на характер потребностей, их структуру и динамику, емкость и конъюнктуру рынка, а также на стимулы, обусловленные экономической и технической конкуренцией характерные для рыночных отношений.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ заключается в определении содержания та сущности системы управления качеством на пищевых предприятиях, показать взаимодействие элементов управления качеством, определить основные принципы и требования к такой системе.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Методологической и информационной основой работы являются научные труды, материалы периодических изданий, ресурсы Internet, нормативно правовые акты и стандарты серии ISO 9000.

При проведении исследования использованы методы структурно-логического анализа, сравнения и

обобщения требований Международных стандартов ISO и законодательства.

РЕЗУЛЬТАТЫ

На современном этапе развития отечественной экономики управление качеством продукции следует рассматривать как деятельность пищевых предприятий по развитию технического уровня производства и повышению качества технологических и производственных процессов, обеспечивающих производство конкурентоспособной продукции, а также как маркетинг в области изучения потребностей и установление необходимых для потребителя характеристик товаров.

При этом проблема повышения качества пищевой продукции оказывает многогранное воздействие на изменение условий и характера производственной деятельности и имеет экономическое значение для повышения эффективности общественного производства, которое проявляется:

- во-первых, в удовлетворении жизненных потребностей потребителей;
- во-вторых, в повышении производительности общественного труда;
- в-третьих, в повышении конкурентоспособности товаров на внешнем рынке и др.

Другая системная дефиниция – это «система управления», в которой реализуются функции управления и которая, на взгляд диссертанта, включает специалистов, объединенных в органы управления, используемый комплекс методов управления, организационную и вычислительную технику, связи между органами управления, объектом управления и внешней средой, которые определяются различными способами взаимодействия и потоками управленческой информации, документооборот, необходимый для выполнения функций, распреде-

ленных между органами управления для достижения целей, поставленных перед системой.

С точки зрения функционального предназначения систему управления качеством можно определить как подсистему заводской системы управления, деятельность которой направлена на интеграцию отдельных

его элементов для достижения организационных целей в области качества. С содержательной точки зрения, ее необходимо рассматривать как единство трех компонентов – предметного, атрибутивного и релятивного – с учетом природы самой системы управления (табл. 1).

Таблица 1

Содержание компонентов системы управления качеством

Предметный аспект	Атрибутивный аспект	Релятивный аспект
Отражает предметно-вещественную составляющую системы, ее элементный состав	Отражает целостность, качественную определенность системы, единство составляющих ее предметов	Предполагает наличие отношений предметов, включенных в систему, обеспечивающих их интеграцию в реализации её целостных атрибутивных свойств
Предмет исследования		
Организационная структура предприятия	Стратегии системы управления качеством	Организационно-экономический механизм системы управления качеством

В результате система управления качеством продукции состоит из трех основных взаимосвязанных составляющих:

- объекта управления - качество в его конкретных формах;
- субъектов управления – управляющих всех уровней, которые обеспечивают достижение и содержание планируемого сгорания и уровня качества продукции;
- экономического механизма, посредством которого субъекты управления воздействуют на управляемый объект.

Такое деление согласуется с принятым в системном подходе выделением трех вышеуказанных аспектов с учетом природы самой системы управления. Таким образом, управление характеризуется как процесс целенаправленного воздействия управляющей подсистемы или органа управления (сотрудника отдела качества продукции) на управляемую подсистему или объект управления (качество продукции) с целью обеспечения его эффективного функционирования и развития.

Каждое структурное звено системы управления качеством продукции играет определенную функциональную роль и занимает строго определенное логическое место в системе управления. Так, качество представляет собой объект управления внешнего воздействия, которое играет соподчиненную роль. Субъекты управления активно функционируют в процессе управления. Экономический механизм является связующим звеном между объектом и субъектами управления. Все операции по сбору, передаче и обработке информации, необходимой для обеспечения, управления и совершенствования качества, его изменения (корректировки), субъекты управления осуществляют посредством специального механизма управления. Следовательно, эффективность процесса управления качеством продукции на пищевых предприятиях определяется степенью его совершенства.

К числу важнейших принципов, отражающих состояние системы управления качеством пищевой продукции, относим:

- комплексность, т.е. охват всех важнейших элементов пищевого производства, средств и методов управления, всех уровней управления и т.п.;
- динамичность, т.е. способность к быстрой реализации управления вследствие влияния внутренних и внешних факторов на систему;
- преемственность;
- замкнутость-разомкнутость, так как работа системы по управлению качеством продукции зависит и не зависит от внешних по отношению к ней условий и связана с ними. На пищевых предприятиях эти два противоположных свойства должны быть оптимально совмещены для повышения эффективности функционирования системы в целом;
- взаимозависимость всех элементов, т.е. наличие в системе жестких связей.

При проектировании и совершенствовании структуры управления качеством продукции на пищевых предприятиях следует соблюдать также основные требования:

- 1) структура управления должна строиться с минимально возможным числом иерархических ступеней;
- 2) структура управления должна быть гибкой, мобильной и адаптивной, т.е. способной изменяться в определенных пределах;
- 3) структура должна характеризоваться относительной простотой. В системе управления необходимо добиваться кратчайших путей прохождения информации и др.

Модель процесса управления качеством продукции схематически можно изобразить в виде системы управления с входными и выходными параметрами. Функционирование данной системы заключается в последовательном их преобразовании. Данное преобразование представлено в виде последовательных переходов от одного состояния в другое и сопровождается количественными и качественными изменениями какого-либо одного или нескольких параметров. Совокупность значений параметров при каждом переходе и характеризует внутреннее состояние системы.

ВЫВОДЫ

Повышение качества, удовлетворяющего потребителей, и, соответственно, создание конкурентоспособной пищевой продукции, является объективным требованием дальнейшего развития пищевого производства.

В настоящее время содержание системы менеджмента качества определяется комбинацией его главных функциональных элементов, а также совокупностью концептуально-методологических принципов и особенностей товарно-денежных отношений. Это означает, что данная система должна решать задачи повышения качества с учетом рыночной научной парадигмы и обновленных условий развития общества.

Список использованных источников

1. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України // Інвест газета. – 2007. - № 10. – С. 4-8.
2. Про захист прав споживачів: Закон України // Інвест газета. - 2007. - № 40. – С. 4-13.
3. Системи управління якістю постанови щодо поліпшення діяльності: ДСТУ ISO 9004:2000. IDT // Інвестгазета. – 2007. - №39. – С. 49 – 84.
4. Белобрагин В. Системы управления и их эволюция / В. Белобрагин // Стандарты и качество. – 2007. - № 4. – С. 56-60.
5. Воронин Г.П. Освоение систем качества – путь на мировой рынок / Г.П. Воронин // Стандарты и качество. – 2001. – №5-6. – С. 44-48.

САЄНКО

Володимир Григорович
saienko22@gmail.com

УДК 338.242.2 : 334.025

МЕТОДИЧЕСКАЯ ОСНОВА МЕНЕДЖМЕНТА
АДМИНИСТРИРОВАНИЯ ЕДИНОБОРСТВА И ИННОВАЦИОННОГО
УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫМ БИЗНЕСОМ

METHODOLOGICAL BASIS OF MANAGEMENT ADMINISTRATION
MARTIAL ARTS AND INNOVATIVE CONTROL SPORTS BUSINESS

кандидат наук з фізичного
виховання та спорту,
доцент, Інститут фізичного
виховання та спорту
Луганського національного
університету імені Тараса
Шевченка (м. Старобільськ,
Україна)

Статья посвящена разработке системного подхода к сервисной деятельности, формируемой средой спортивного бизнеса, направленного на развитие физической и мыслительной способности человека по системе единоборства, управления выбором системы по критериям инновации, полезности и эффективности, выработки новых качеств производительной силы общества.

The present article is devoted to developing a systematic approach to service activities, formed among sports businesses, aimed at the development of physical and mental abilities of the person on the martial arts system, control the selection criteria for system innovation, usefulness and efficiency, the development of new qualities of the productive forces of society.

Ключевые слова: менеджмент, инновации, бизнес, спорт, единоборства, методическая основа

Keywords: management, innovation, business, sports, single combat, methodical basis

ВВЕДЕНИЕ

Экономика Украины подвергается преобразованиям динамичного и трансформационного характера, что выдвигаются глобализационными и рыночными процессами сотрудничества и развития [3, 11]. Преобразования сопровождаются формированием иных, более высоких, требований к переустройству общества и самих экономических процессов, систем развития способности человека и методов инновационного управления. Действие глобальных процессов, что разрушает, преобразовывает и трансформирует большинство экономических систем, социальных объектов, культурных норм и стандартов качества жизни, одновременно с этим активизирует создание, перепрофилирование и совершенствование искусственных вспомогательно-обслуживающих, организационно-управленческих и производственно-потребительских структур, продвигают на иной качественный и структурный уровень реализацию материальных и духовных запросов граждан, ускоряет социализацию личности в транзитивные экономики и институты социального обеспечения. Процессы глобализации, нарушая равновесие в среде этносов, предъявляют иные требования к физической и умственности способности человека. По этой причине в становлении, развитии и утверждении человека как личности, профессионального работника и производительной силы общества свое место занимают спортивные и физические процессы подготовки, наполняющие физическую культуру. Эти процессы обладают полезностью и эффективностью благодаря собственным методикам и способам развития физической способности в человеке. Развитие этой способности программировано

поддерживается государством, передающим искомую функцию в образовательную среду или в среду спортивного бизнеса. Разнообразие таких процессов позволяет разрабатывать эффективные варианты взаимодействия в соответствии с целевым планом, вкусами и перспективными намерениями личности. То есть гражданину, который определился с собственными желаниями, помыслами и надеждами, в государстве имеется возможность предложить на выбор несколько вариантов вхождения в среду физического развития, сохранения или укрепления здоровья, а за этим и в общественные отношения. В их числе – государственная программа физического развития в образовательной сфере, факультативная форма физического самосовершенствования в учебных заведениях и еще это сектор сервисной деятельности и бизнеса спорта и физической культуры. Условиями для выработки и принятия искомого решения по восприятию той или иной формы развития выступают факторы, следующие за богатством государства, опытом рода, культурой семьи, ментальностью окружения, личными эмоциями, увлечениями и убеждениями. Все названное в комплексе наполняет матрицу движения индивидуума в общественной плоскости отношений. Ему из множества остается выбрать вид физической системы, что зарекомендовала себя как эффективная, чтобы обеспечить развитие в себе искомой физической способности в соответствии с выдвигаемыми к ней требованиями, структурой действия и качеством производного продукта. Для достижения этого требуется подчиниться опыту старших и более опытных товарищей, либо руководствоваться научными и методическими рекомендациями.

Опыт старших показывает, что из наиболее широко почитаемых, разветвленных и распространенных в Мировом сообществе систем физического развития человека наиболее эффективным выступает семейство видов и стилей физической системы каратэ, в котором по критерию полного контакта ведения противоборства выделяется восточное единоборство киокушинкай каратэ. Бытует утверждение, что, если освоить такую систему даже частично, то это означает для человека сформировать в себе ряд преимуществ перед окружением, что будут

сохраняться в нем долгие годы и помогать ему в продвижении. В Украине спрос на эту систему из года в год возрастает, и регистрировалось эта тенденция до момента агрессивного стороннего вмешательства в экономику государства, т.е. до 2014 г. Это подтверждается данными табл. 1 и рис. 1, в которых демонстрируется положительная тенденция спроса. Данные 2015 г. и 2016 г. требуются воспринимать здесь как форму демонстрации обстоятельства торможения из-за агрессии.

Таблица 1

Общая характеристика восточного единоборства киокушинкай каратэ в Украине

Наименование показателя	Год						Прирост 2015 г. к 2010 г., ±
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Число лиц, занимающихся спортом, всего	1166401	1223184	1218788	1229817	1011170	978163	-188238
Динамика показателя, %	100,00	104,87	104,49	105,44	86,69	83,86	-16,14
Число лиц, занимающихся киокушинкай каратэ, всего	41352	46059	49894	50434	34938	32264	-9088,00
Динамика показателя, %	100,00	111,38	120,66	121,96	84,49	78,02	-21,98

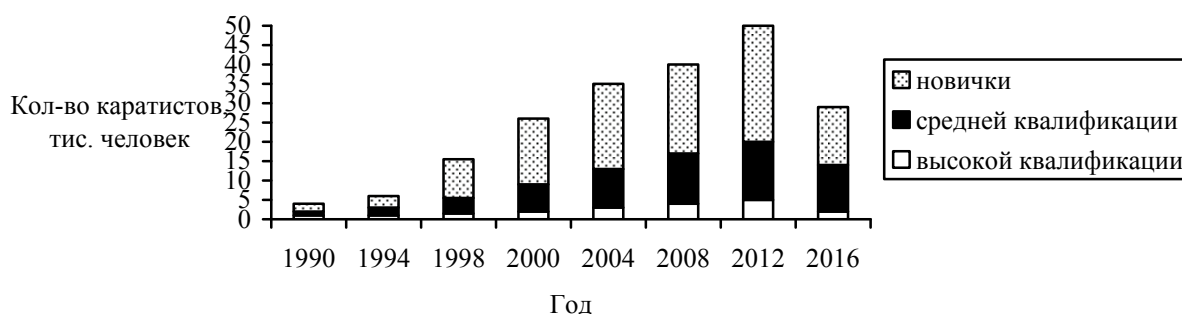

Рис. 1. Динамика практикующих восточное единоборство киокушинкай каратэ в Украине

Описываемая общая ситуация оценивается следующим образом: современный этап распространенности этого вида физического воспитания и развития человека в Украине показывает, что основная масса участников, а это 93 % их числа, располагает физическими и волевыми качествами, которые по шкале требований, выдвигаемых к их физической подготовке, соответствуют ученическому уровню от десятого до первого кю, и еще 7 % из них вступили на уровень мастера первого-четвертого дана. Поскольку каратэ включается в программу Олимпийских Игр с 2020 г., а это для государства создает дополнительную проблему по открытию финансирования этого направления, то основная нагрузка по подготовке таких спортсменов ложится временно на частный капитал, т.е. спортивный бизнес, его формы и процессы. К этой проблеме прибавляются еще и проблемы разработки комплекса

методических инструкций, положений и программ, что характерно двум отраслям деятельности – менеджменту администрирования и инновационному управлению.

Проблеме оценки спортивных особенностей каратэ посвящен ряд публикаций. Например, [1, 2, 6]. Критический анализ их содержания показывает, что в них есть рекомендации, что носят технологический характер и отражают личный опыт авторов, полученный с позиции взаимодействия ученика, мастера или спортсмена. Последние обладают мастерством надлежащего уровня, но не имеют знаний как из области методического, научного и системного анализа, так и из области менеджмента, администрирования и сопровождения процессов. И все же, их опыт и представление обществу физической системы развития человека сами по себе выступают информативным фактом для выявления и

систематизации преимуществ каратэ, позволяют вести речь о частной, метафизической, цепи целеполагания менеджмента администрирования единоборства, в которой свое место занимают функции «успешности» {по отношению к общей иерархии конкурентности и среде однородной деятельности} U «профильной особенности» {по отношению к качеству свойств и численному составу развивающей способности} U «структурного скелета» {по отношению к сочетанию общеразвивающих, специализированных и целевых методов и способов физической, технико-тактической и психологической подготовки} U «инновационного управления» {по отношению к механизму проективного движения к цели совокупного накопления богатства и капитала посредством кумуляции энергии, знаний, умений и навыков}.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ

Комплексное обоснование функциональных элементов менеджмента администрирования единоборства для организации квалифицированной методической помощи первичным ячейкам спортивного бизнеса, движения на рынок физических систем и последующего осознанного выбора потребителем лучшей из них, действующей на инновационной основе управления процессами полезности и эффективности.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Аналогии и моделирования, аспектно-ориентированного и структурного проектирования технологий взаимодействия, графического и

табличного сопоставления расчетных показателей, построения классификаций и группировок распределяемого свойства.

РЕЗУЛЬТАТЫ

Для осуществления менеджмента администрирования и оказания квалификационной методической помощи первичным ячейкам спортивного бизнеса требуется располагать общими, функциональными и целевыми характеристиками или хотя бы отличительными особенностями того или иного вида спорта, отдельной системы физической культуры, методической целостности взаимодействия. Менеджеру, чтобы такое выявить, изучить, свести воедино и руководствоваться в работе, требуется иметь специальные знания о целевом предназначении, технологии взаимодействия и преимуществах явления. Отправным моментом исследования и базовой системой выявления преимуществ выступает восточное единоборство киокушинкай каратэ, а избранный ряд показателей, характеристик и физических систем спорта и физической культуры – элементами сравнения и подтверждения полезности. Информационное поле объединяется критическими оценками успешности, получаемого преимущества в однородной среде и органической структуре взаимодействия. По этой причине предмет исследования составляет ряд свойств изучаемого явления, в число которых включены 1) успешность, 2) профильная особенность, 3) структурный скелет и 4) инструментарий инновационного управления.

Таблица 2

Оценка уровня толерантной физической готовности представителей видов спорта к сдаче норм ГТО

Показатели	Уровень обеспечения результата нормы ГТО для мужчин 18-39 лет*											
	бег	прыжки в длину с места	прыжки в длину с разбега	плавание	метание	подтягивания	рывки гири	поднимание туловища	наклон вперед	лыжные гонки	туризм	стрельба
Виды спорта, которые основываются на индивидуальном действии:												
плавание	++	++	+	+++	-	+++	+++	+++	+++	+	-	-
тяжелая атлетика	-	++	+	+	+++	++	+++	+++	+	-	-	-
Спортивное противостояние:												
бокс	++	+++	+++	++	+++	+++	+++	+++	+	+	+	-
теннис	+++	++	++	+	+	++	+	++	+	-	-	-
Командные виды спорта:												
футбол	+++	++	+++	+	+	+	+	+	+	+	-	-
хоккей	+++	+	+	+	+++	++	+++	++	++	++	-	-
Сложнокоординационные виды спорта:												
прыжки в воду	+	+++	+++	+++	-	+++	+	+++	+++	-	-	-
спортивная акробатика	+	+++	+++	-	-	++	+	+++	+++	-	-	-
Единоборства:												
капоэйра	+	+++	+++	+	++	+	+	++	++	-	-	+
каратэ	+++	+++	+++	++	+++	+++	+++	+++	+++	-	++	-

* авторское толкование уровней: +++ – высокий, ++ – средний, + – базовый, – – низкий.

Критическая оценка успешности подготовки человека к выполнению ряда физических упражнений выполнена по критерию толерантной (толерантность

от лат. tolerantia – принятие) физической готовности человека к сдаче норм по программе «Готов к труду и обороне» (ГТО) [4]. Основой для сопоставления

позиций искомой готовности послужила классификация видов спорта, взвешенных по однородности, что разработана и описана в авторских публикациях [8, с. 48; 10]. Результаты оценки связи представлены в табл. 2, что позволяет сделать следующее заключение. По этой методике оценки связи к каратэ ближе всего располагается бокс, получивший по шкале предпочтений 25 баллов и оценку готовности включиться в сдачу норм ГТО по 11-ти из 12-ти его позиций. То есть, каратэ, превышающее по шкале предпочтения бокс на три балла, плавание на семь баллов и на восемь баллов хоккей и прыжки в воду, обладает определенным нормативным ресурсом к сдаче норм ГТО по десяти видам его программы. Такое свойственно еще хоккеисту, футболисту и единоборцу с капоэйры, что вырабатывают в себе такие же высокие и совершенные физические качества, используя другие методики для развития физических качеств. Следовательно, примененный в

исследовании метод оценки физической культуры, как явления, выводит каратэ на первое место, что обеспечивается набором 28 баллов предпочтения и потенциальной готовностью к успешной сдаче норм по десяти позициям ГТО соответственно.

Следует напомнить здесь, что в Мировой Федерации зарегистрировано более 1500 видов, систем и стилей каратэ, что дает возможность включить и показать ряд характеристик для тех наиболее распространенных, что практикуют контактную ударную технику, и на основе этого определиться с преимуществами или особенностями. Детальные расчетные оценки выведены графическим способом и представлены на рис. 2. Как визуально, так и и логически из этого следует, что ряд особенностей силовой и ударной техники обращает внимание на восточное единоборство киокушинкай каратэ и выводит его в среду предпочтительных систем для выбора.

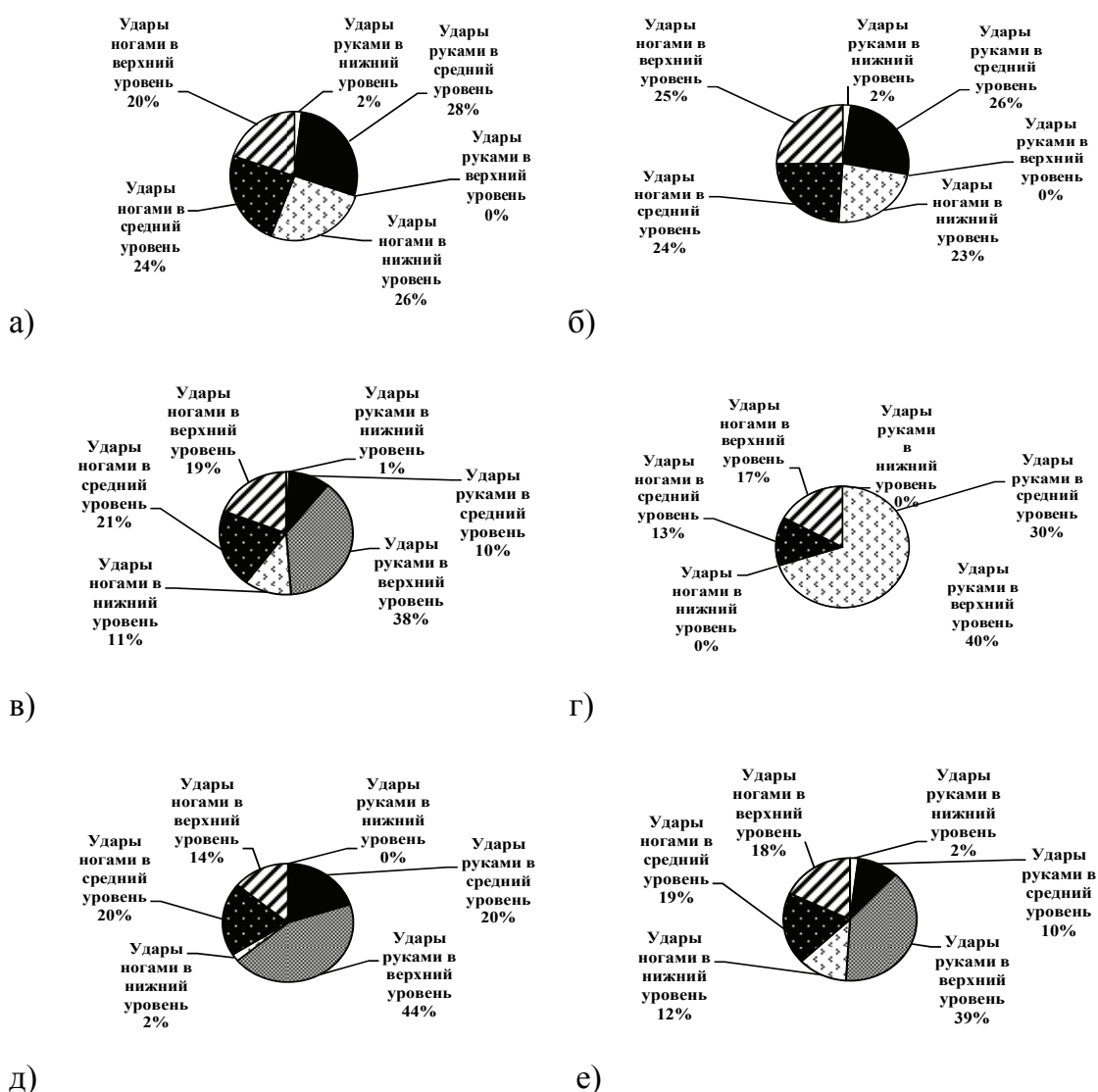

Рис. 2. Процентное соотношение объема направленности ударной техники, применяемой спортсменами высокой квалификации в поединках киокушинкай (а), ашихара (б), годзю-рю (в), шито-рю (г), косики (д), кудо (дай-до-джуку) (е) каратэ

Требуется обратить внимание на то обстоятельство, что ударная техника в разных системах варьируется в широком диапазоне процентного соотношения, а соревновательные поединки международного уровня подчиняются множеству различающихся между собой правил. Кроме того, в ведение поединков судейством вносятся оговариваемые на месте представителями команд ограничения, принятые для определенного стиля. И все же, готовность спортсмена, специализирующегося в киокушинкай каратэ и ориентированного именно на полный контакт противостояния с соперником, предоставляет ему возможность наиболее рационально выстраивать атакующие действия и более успешно исполнять индивидуальные стратегические и тактические замыслы. Подтверждается следующее предположение: в сравнении с тем, что предоставляется в иных видах спорта и системах физической культуры: любое, наугад взятое, единоборство располагает полезностью для человека не только по параметрам атлетизма, но и по соответствующим, более комфортным и более эффективным, условиям достижения в развитии организма и его функциональных систем.

До момента выяснения и уточнения условий тренировочной программы и выдвигаемых целевых задач данное заключение следует воспринимать как постулат. Разъясняется эта условность по той причине, что именно тренировочная программа стилей каратэ отличается сущностью контактного взаимодействия, по которой единоборец готовится к имитационному, полуконтактному или контактному ведению противоборства. Киокушинкай каратэ тем и отличается от остальных стилей, что направлено оно на полноконтактное противоборство и противостояние.

Тренировочная программа включает в себя несколько базовых элементов, центральное место среди которых занимает тренировочный процесс с его конструкцией и содержанием. В киокушинкай каратэ он формируется на основе сочетания общеразвивающих, специализированных и целевых методов и способов физической, стратегической, технико-тактической и психологической подготовки, что подчинены целям соревновательной деятельности и связываются воедино этапами освоения физических упражнений, подготовки к противоборству и совершенствования ударной техники. По классификации В.Н. Платонова [7] этих этапов требуется вводить и соблюдать семь таких этапов, а именно:

начальной подготовки – укрепление здоровья, физическая тренировка мышц тела, изучение техники подготовительных физических упражнений;

предварительной базовой подготовки – развитие физических возможностей организма, укрепление здоровья, формирование интереса к целенаправленному спортивному совершенствованию;

специализированной базовой подготовки – общая и вспомогательная целенаправленная подготовка, совершенствование профильной техники;

подготовки к высшим спортивным достижениям – углубленная специализированная подготовка, освоение в общем объеме тренировочной работы специальных средств, физиологически возможное использование средств, способных вызвать мощные адаптационные процессы, в соответствии с которыми суммарные величины объема и интенсивность тренировочной нагрузки достигают максимума, ориентация на увеличение соревновательной практики, специальной психологической, тактической и интегральной подготовки;

максимальной реализации индивидуальных возможностей – обращения к освоению качественных факторов методики, рассчитанных на использование скрытых резервов организма;

сохранения высшего спортивного мастерства – повышение спортивного мастерства и обеспечение роста спортивных результатов за счет реализации индивидуального подхода к организации тренировочного процесса;

постепенного снижения достижений – снижение суммарного объема тренировочных и соревновательных нагрузок.

Классификация В. Н. Платонова послужила основой для обоснованного выбора состава физических упражнений и последовательности их применения, назначения объемов физической нагрузки и разработки ряда методических рекомендаций по избранию структуры тренировки, что описано в источнике [9]. Средствами тренировки выступают 1) традиционная базовая техника (япон. назв. «кихон»), 2) формальные комплексы боевых упражнений (япон. назв. «ката»), 3) специально-подготовительные упражнения, предназначенные для отработки технических элементов, упражнений на снарядах, упражнений с партнером, спаррингов (япон. назв. «кумитэ»), 4) разбивание предметов (япон. назв. «тамэшивари»), 5) средства развития искомой способности человека и 6) вспомогательные средства тренировки, в числе которых обязательными выступают беговые упражнения, упражнения на гибкость, упражнения для общей физической подготовки, общеразвивающие упражнения, подвижные игры, упражнения с отягощением. Опираясь на наиболее рациональное соотношение тренировочной нагрузки различной интенсивности и технической направленности, рекомендации составляются в расчете на годичный цикл взаимодействия. Расчет характеристик приводится для двух этапов, рамки и ориентиры которых наиболее четко обозначаются и по временам, и по нагрузкам. Описанию подвергаются этап подготовки спортсменов к высшим спортивным достижениям (табл. 2) и этап максимальной реализации индивидуальных возможностей (табл. 3).

Объемы тренировочных средств и того и другого этапа подготовки показаны графически на рис. 3. Обращается внимание на распределение основных и вспомогательных объемов тренировочных средств.

Таблица 2

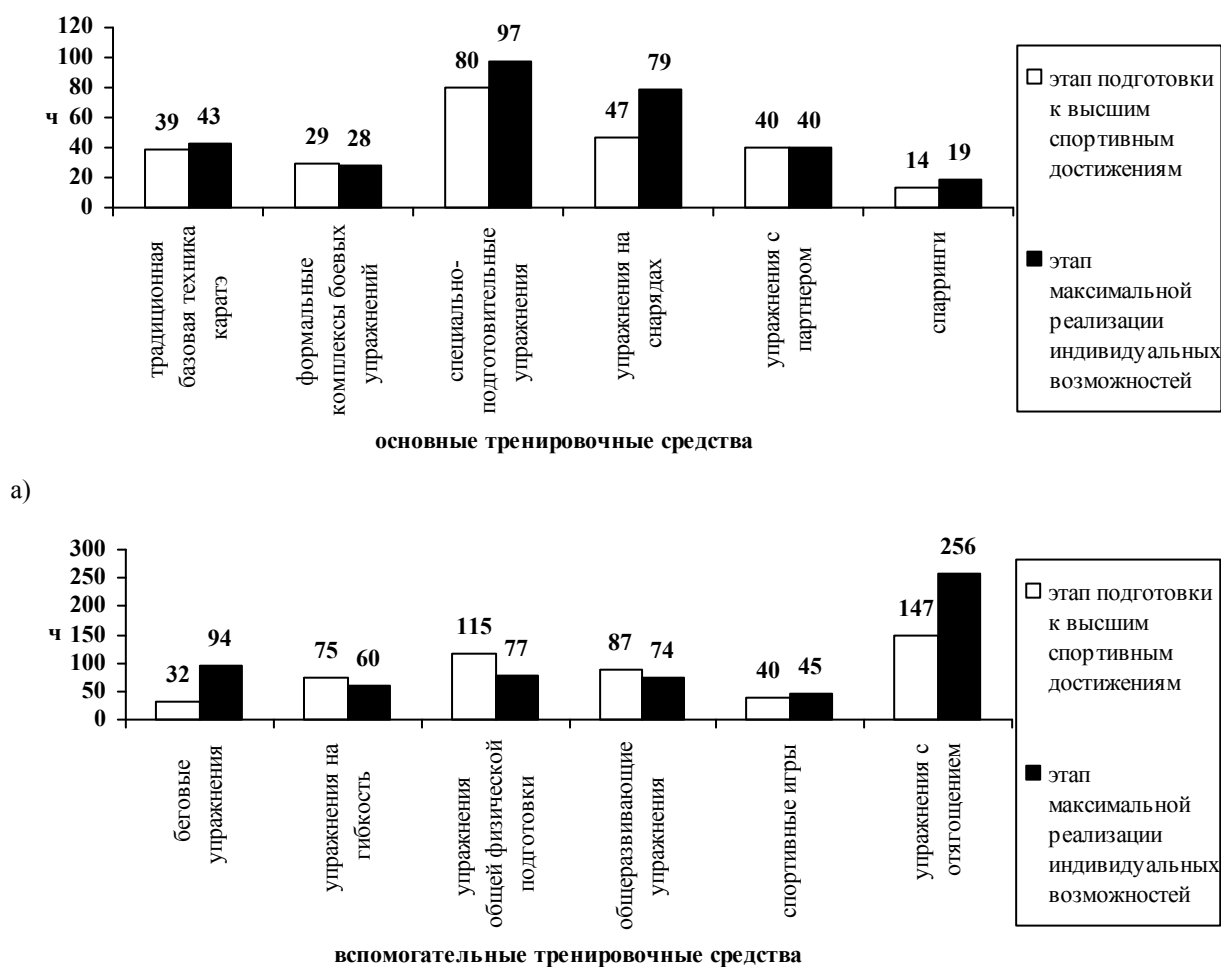
Объемы средств тренировки спортсменов на этапе подготовки к высшим спортивным достижениям

Тренировочные средства каратистов	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	Всего за год
количество тренировочных дней	29	28	16	20	20	27	26	22	23	22	22	19	274
количество тренировочных занятий	39	33	20	24	20	32	35	25	23	27	29	20	327
количество соревнований			1	1			1	1					4
количество учебно-тренировочных сборов	1	1	2			1		1	1		1		8
традиционная базовая техника каратэ, ч	3	2	5	1	1	1	0	6	4	1	16		40
формальные комплексы боевых упражнений, ч	2	1	1	1	1	1	1	1	3	2	16		30
специально-подготовительные упражнения, ч	8	6	5	6	6	7	8	7	7	7	6	6	79
упражнения на снарядах, ч	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	1	46
упражнения с партнером, ч	3	4	3	4	2	9	4	3	2	4	4		42
соревновательные упражнения-спарринги, ч	1	2	2	1		1	1	1	2	2	2		15
общеразвивающие упражнения со скалкой, ч	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3	5	4	33
упражнения на гибкость, ч	9	9	6	7	5	7	7	4	5	5	5	6	75
упражнения общей физической подготовки, ч	11	9	8	10	8	9	10	10	11	12	8	9	115
общеразвивающие упражнения, ч	10	8	7	6	5	8	9	6	7	7	7	5	85
спортивные и подвижные игры, ч	3	4	3	3	2	2	2	2	4	4	7	5	41
Упражнения: с отягощением, т то же, ч	139 11	172 13	142 11	207 16	128 10	138 11	245 19	124 10	166 13	321 25	64 5	62 5	1908 149
Общее количество часов в год, ч	68	65	57	61	46	62	67	57	65	76	85	41	750

Таблица 3

Объемы средств тренировки спортсменов на этапе максимальной реализации индивидуальных возможностей

Тренировочные средства каратистов	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь	январь	февраль	март	апрель	май	июнь	июль	август	Всего за год
количество тренировочных дней	28	29	20	20	20	25	26	29	23	25	15	15	275
количество тренировочных занятий	35	39	25	24	20	38	26	39	23	33	25	15	342
количество соревнований			1	1			1		1				4
количество учебно-тренировочных сборов	1	2	1	1	1	2		2		1	1	1	13
традиционная базовая техника, ч	4	1	1	6	5	1	2	7	1	4	10	1	43
формальные комплексы боевых упражнений, ч	2	1	1	4	3	1	1	4	2	3	6		28
специально-подготовительные упражнения, ч	10	12	12	8	1	12	10	12	5	6	8	1	97
упражнения на снарядах, ч	6	10	10	8	1	10	10	8	5	6	4	1	79
упражнения с партнером, ч	3	6	4	4	1	6	6	2	2	2	4		40
спарринги, ч	1	3	2	2		3	1	3	1	1	2		19
беговые упражнения, ч	12	8	6	4	4	4	6	6	8	12	10	14	94
упражнения на гибкость, ч	10	9	5	3	1	8	2	6	5	7	2	2	60
общая физическая подготовка, ч	14	9	4	3	6	7	6	5	4	7	4	8	77
общеразвивающие упражнения, ч	10	9	5	4	5	8	7	8	5	8	4	1	74
спортивные и подвижные игры, ч	6	2	1	1	5	2	2	2	5	6	5	8	45
упражнения: с отягощением, т	180	270	300	310	350	320	310	300	320	350	200	100	3310
то же, ч	14	21	23	24	27	25	24	23	25	27	15	8	256
Общее количество часов в год, ч	92	91	74	71	59	87	77	86	68	89	74	44	912

б)

Рис. 3. Объемы тренировочных средств

Для этапа подготовки спортсменов к высшим спортивным достижениям, эффективное построение тренировочного процесса годичного цикла обуславливается следующим соотношением объемов тренировочных средств: а) основных – специально-подготовительные упражнения – 31 %, упражнения на снарядах – 19, упражнения с партнером – 16, традиционная базовая техника каратэ – 16, формальные комплексы боевых упражнений – 12, спарринги – 6 %; б) вспомогательных – упражнения с отягощением – 29 %, упражнения общей физической подготовки – 23, общеразвивающие упражнения – 18, упражнения на гибкость – 15, спортивные игры – 8, беговые упражнения – 7 %. Для этапа максимальной реализации индивидуальных возможностей эффективное построение тренировочного процесса годичного цикла связывается с соотношением объемов тренировочных средств следующим образом: а) основных – специально-подготовительные упражнения – 32 %, упражнения на снарядах – 26, традиционная базовая техника каратэ – 14, упражнения с партнером – 13, формаль-

ные комплексы боевых упражнений – 9, спарринги – 6 %; б) вспомогательных – упражнения с отягощением – 42 %, беговые упражнения – 16, упражнения общей физической подготовки – 13, общеразвивающие упражнения – 12, упражнения на гибкость – 10, спортивные игры – 7 %.

Динамика объемов средств тренировки каратистов этапа максимальной реализации индивидуальных возможностей в течение года отражается графически данными рис. 4.

В соответствии с этой динамикой в такой подготовке регистрируется волнообразное изменение показателей, что объясняется потребностью в увеличении объемов нагрузки в методически обоснованные периоды. Сменой нагрузок, как известно, открывается ресурс и простор для роста возможностей основных функциональных систем организма, а за этим и развитие планируемых спортивно-технических и психолого-устойчивых качеств.

а)

б)

Рис. 4. Динаміка об'ємів тренувань каратистів етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей, де а) основні засоби, б) допоміжні засоби

Оценкой программы тренировки по эффективности в середине и в конце годового цикла подготовки фиксируется прирост по обеим группам характеристик, а именно в группе: 1) физической подготовленности — а) скоростных способностей, б) силы мышечных групп, в) скоростно-силовых качеств, г) общей выносливости; 2) технической подготовленности — а) силы одиночных ударов коленями, локтями, ногами и руками, б) эффективности нанесения одиночных ударов, в) скорости реакции одиночных ударов, г) скорости выполнения технических комбинаций и д) специальной ударной выносливости. Развивающее качество физической системы подтверждается объединенным результирующим действием, что сформулировано проф. Л.П. Матвеевым в источнике [5, с. 25]. Оно оказывается важным и для изучаемого каратэ ибо выясняется, что генеральная тенденция динамики спортивного результата находится в зависимости от

подсистем, в которых свое место занимают 1) спортивная тренировочная деятельность, 2) спортивное соревнование и 3) сопутствующий ряд факторов среды. Для восточного единоборства киокушинкай каратэ их соотношение, рассчитанное в битах, представляется пропорцией 51/32/17. Выявленное соотношение должно быть принято организаторами спортивного бизнеса как ориентировочный эталон собственного движения в успешном направлении по его осуществлению, формулированию организационных рекомендаций и извлечения дохода.

Организационные рекомендации заключаются в следующем: спортивный бизнес принесет владельцу капитала доход в том случае, если его организационный подход согласовывается с условием введения в управление новшества. Тогда, его движение к успеху должно подчиниться схеме, представленной на рис. 5.

Рис. 5. Конструкция интегративного метода исследования

В этой схеме методической основой создания продукта выступает «Физическая и мыслительная способность человека». По своему существу – это прикладная отрасль знаний, навыков, умений и физических состояний, что составляют физическое существо и смысл спортивного бизнеса, ибо этими отличительными характеристиками спортивного характера наделяется продукт, который на рынке здоровья и зрелищ приносит доход бизнесмену.

Для любого элемента этой схемы существует эффективный процесс идентификации, распознавания и отнесения к среде деятельности. Внешние связи проявляются на стадии использования – на рынке услуг. Примерная схема полезности позиций физической системы по развитию человека представлена на рис. 6.

Таким образом, чтобы выявить положения, подтверждающие организационную и научную сущность системы развития физической способности личности, сформулировать системообразующие основы движения и совершенствования, требуется связать воедино истоки, мотивы и элементы ее теоретического формирования и практического утверждения.

ВЫВОДЫ

Выбор физической системы тренировочной программы развития человека, что должна превратить его при определенных условиях в производительную силу общества, в государстве должен основываться на системной работе квалифицированных специалистов из области менеджмента администрирования. Эта деятельность на начальном этапе движения должна включать в себя профессиональную разъяснительную работу, что основывается на научных разработках целеполагания явления и методических рекомендациях структурирования отношений.

В схеме организационного взаимодействия с потребителями тренировочной программы преобладающими характеристиками выступают полезность, преимущество и эффективность. Первоначальной системной средой движения, что обеспечивает физическое и мыслительное развитие индивидуума, выступает а) ресурс частного капитала в форме спортивного бизнеса, б) восточное единоборство как новация и в) инновационное управление с его инструментарием поиска эффективной системы, выбора цели и обеспечения искомого результата.

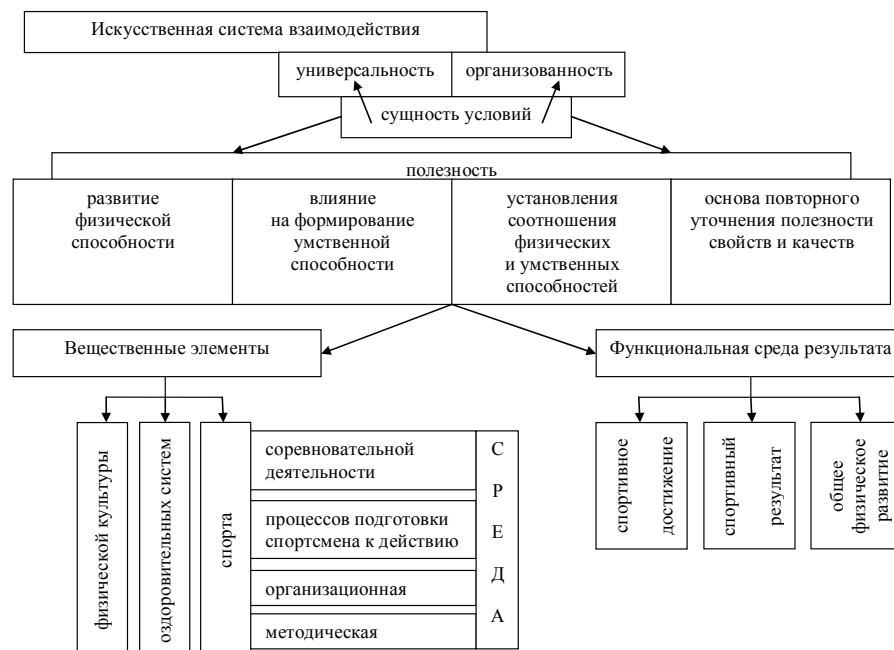

Рис. 6. Схема полезности позиций развития физической способности человека

Список використаних джерел

1. Аксенов Э.И. Каратэ: от белого пояса к черному. Традиционная техника и приемы уличной самозащиты / Э.И. Аксенов. – М.: АСТ: Астрель, 2007. – 174 с.
2. Близнюк С.В. Величие киокушин карате / С.В. Близнюк. – К.: Феникс, 2009. – 312 с.
3. Брітченко І.Г. Економічні проблеми розвитку підприємницької функції в секторах економіки національного господарства / І.Г. Брітченко, О.М. Момот, В.Г. Саєнко. – Полтава: ООО «Техсервіс», 2012. – 640 с.
4. Курашвили В.А. Комплекс ГТО / В.А. Курашвили // Вестник спортивных инноваций. – 2013. – № 46. – С. 4 – 5.
5. Матвеев Л. П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты / Л.П. Матвеев. – СПб.: Издательство «Лань», 2005. – 384 с.
6. Ояма М. Классическое каратэ / М. Ояма. – пер. с англ. М. Новыша. – М.: Эксмо, 2006. – 256 с.

7. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В.Н. Платонов. – К.: Олимп. л-ра, 2004. – 808 с.

8. Саєнко В.Г. Прагматическа оцєнка услуг физкультурно-оздоровительной и спортивной сферы / В.Г. Саєнко // Економіка и государство. – 2016. – № 9. – С. 45 – 50.

9. Саєнко В.Г. Програма побудови тренувального процесу в кіокушинкай карате для спортсменів етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей / В.Г. Саєнко; Українська асоціація карате кіокушинкайкан; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка". – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2012. – 84 с.

10. Саєнко В.Г. Спортивно-педагогічне вдосконалювання зі східних единоборств / В.Г. Саєнко. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – 432 с.

11. Точилін В.О. Розвиток секторів і товарних ринків України: НАН України, Ін-т економ. прогн. / В.О. Точилін. – Ужгород: ІВА, 2001. – 400 с.

СІНЧЕНКО

Олена Сергіївна
tomaola@mail.ru

УДК 334.021.1

СЕЙСЕБАЄВА

Наталія Григорівна

ФОРМУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО
ПОДОЛАННЯ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО
ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК
ОРГАНІЗАЦІЇ SESDEVELOPING MEASURES TO OVERCOME
THE INFLUENCE OF AN EXTERNAL
BUSINESS ENVIRONMENT FOR
DEVELOPMENT OF SESстудент магістратури,
Запорізький національний
університетк.е.н., доцент, Запорізький
національний університет

Стаття присвячена виявленню основних напрямів для подолання різноманітних впливів зовнішнього середовища для розвитку організації.

Статья посвящена выявлению основных направлений для преодоления различных воздействий внешней среды для развития организации.

The article is devoted to revealing main areas to address various environmental effects of the development.

Ключеві слова: стратегія, маркетинг, лобіювання, диверсифікація

Ключевые слова: стратегия, маркетинг, лоббирование, диверсификация

Keywords: strategy, marketing, lobbying, diversification

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Будь-яка організація є і функціонує у взаємозв'язку з безліччю факторів. Ці фактори по різному впливають на організацію і роблять дуже істотний вплив на можливості, її перспективи та стратегію.

МЕТОЮ СТАТТІ є розробка напрямів щодо подолання впливу зовнішнього середовища на розвиток організації SES.

ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ є зовнішнє середовище компанії SES. Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти вивчення зовнішнього середовища та його впливу на діяльність SES.

**Розробка напрямів щодо подолання впливу
зовнішнього середовища на організацію**

Організація може застосовувати для зниження невизначеності зовнішньої обстановки дві стратегії. Організація може реагувати пристосуванням і зміною своїх дій з метою домогтися відповідності їх мінливих параметрів зовнішнього середовища, що можна назвати внутрішньою стратегією.

Внутрішні стратегії, які може застосувати SES для зниження негативного впливу зовнішнього середовища на організацію:

- зміна сфери діяльності. Найпростішою відповіддю, яку організація може зробити, зіткнувшись з несприятливими умовами зовнішнього середовища, є перенесення діяльності в середовище з меншою невизначеністю її параметрів

Зовнішні стратегії, які може застосувати SES для зниження негативного впливу зовнішнього середовища на організацію:

- маркетинг;
- укладання довгострокових контрактів;
- кооптування;
- об'єднання;

- лобіювання.

Таким чином розроблені основні напрямки щодо подолання негативного впливу зовнішнього середовища на організацію, виділені ключові внутрішні та зовнішні стратегії адаптації до змін зовнішнього середовища.

**Стосовно прогнозування можливих ризиків через
вплив зовнішнього середовища на організацію**

Загальними в господарській практиці є три основних принципи зниження ризику:

- не ризикувати більше, ніж дозволяє власний капітал;
- не забувати про наслідки ризику;
- не ризикувати багатьом заради малого.

Керуючий організацією в процесі своїх дій на ринку зобов'язаний вибрати стратегію, яка б дозволила йому зменшити ступінь ризику. Математичний апарат для вибору стратегії в конфліктних ситуаціях дає теорія ігор, яка дозволяє менеджеру краще розуміти конкурентну обстановку і звести до мінімуму ступінь ризику.

Основні прийоми зниження ступеня ризику, які можна застосувати SES:

- диверсифікація. Так SES здійснює диверсифікацію у таких напрямках:

- а) забезпечення ємністю телекомунікаційних мережевих корпорацій різних країн;
- б) формування космічної інфраструктури медіа та телевізійних холдингів;

- в) забезпечення діяльності урядових структур різних держав світу;

- придбання додаткової інформації про вибір і результати.

Вартість повної інформації розраховується як різниця між очікуваною вартістю якого-небудь заходу (проекту придбання), коли є повна інформація,

і очікуваною вартістю, коли інформація неповна. SES для прийняття стратегічних рішень та для дослідження галузі може користуватися послугами консалтингових агентств, таких як E&Y;

- лімітування: застосовується банками для зниження ступеня ризику при видачі позик, господарюючими суб'єктами для продажу товарів у кредит, надання позик, визначення сум вкладення капіталу тощо;

- операції своп :У SES такі операції практикують із транспондерами та телепортами з метою мінімізувати витрати фінансування;

- самострахування: SES створює власні резервні фонди з метою запобігання можливості не отримання кредитів, відшкодування невдалим чи невчасним запусків супутників тощо;

- страхування. Це свого роду кооперація по боротьбі з наслідками стихійних лих і протиріччями усередині суспільства, що виникають унаслідок господарських відносин між членами суспільства.

Страхування в SES виконує чотири функції:

- ризикова функція - виражається у відшкодуванні ризику. У рамках дії цієї функції відбувається перерозподіл грошової форми вартості між учасниками страхування в зв'язку з наслідками випадкових страхових подій;

- попереджувальна функція - фінансування за рахунок засобів страхового фонду заходів по зменшенню страхового ризику.

- контрольна функція - контроль за цільовим формуванням і використанням засобів страхового фонду.

- хеджування.

Практичні рекомендації щодо вдосконалення дослідження зовнішнього середовища SES

Для зменшення негативного впливу зовнішнього середовища на діяльність SES можна запропонувати створити новий структурний підрозділ – відділ дослідження зовнішнього середовища. Прогнозування зовнішнього середовища допомагає контролювати зовнішні по відношенню до фірми чинники, отримати важливі результати.

Таким чином, діяльність нового підрозділу SES дозволить створити перелік небезпек і можливостей, з якими вона стикається в своїй діяльності. Для успішного ж планування керівництво повинно мати повне уявлення не тільки про істотні зовнішні проблеми, а й про внутрішні потенційні можливостях і недоліках організації, які допоможе виявити новостворений підрозділ.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши основні відомості про компанію SES, можна зробити висновок, що:

- а) SES - один з найбільш динамічно розвиваються супутникових операторів світу.

- б) SES успішно вписалася в процеси економічної глобалізації та географічної експансії міжнародних і регіональних комунікаційних мереж.

- в) SES проводить диверсифікації бізнесу за трьома головними напрямками: забезпечення ємністю телекомунікаційних мережевих корпорацій різних країн; формування космічної інфраструктури медіа та телевізійних холдингів; забезпечення діяльності урядових структур різних держав світу.

- г) SES системно і послідовно проводить стратегію оновлення свого супутникового флоту, що дозволяє їй залишатися одним із стабільних і активних гравців на ринках Латинської Америки, Азіатсько-Тихоокеанського регіону і Східної Європи.

Проаналізувавши особливості впливу зовнішнього середовища на SES, можна зробити висновок, що ключовими і найбільш суттєвими силами зовнішнього середовища є високий рівень конкуренції на ринку, вплив постачальників та посередників на діяльність організації та значна кількість ризиків зовнішнього середовища, найбільшим з яких є ризик затримки чи невдалого запуску супутника.

Список використаних джерел

1. Барінов В.А. Розвиток організації в конкурентному середовищі / В.А. Барінов // Менеджмент у Росії і за кордоном. – 2010. - № 6. - С. 21–24.

2. Мільнер Б.З. Управління знаннями - виклик ХХІ століття / Б.З. Мільнер // Питання економіки. - 2009. - № 9. – С. 26 - 30.

3. Сейсебаєва Н.Г. Методологічні підходи до оцінки оптимізації управлінських інновацій на підприємствах машинобудування / Н.Г. Сейсебаєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: зб. наук. праць. – Маріуполь: ДВНЗ “ПДТУ”, 2012. – Т. 1, Вип. 2. – С. 193–196 / Index Copernicus.

4. Скопенко Н.С. Теоретико-методологічні основи факторного аналізу ризику в умовах нечіткої оцінки впливу окремих чинників / Скопенко Н.С. // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2012. – № 4 (24). – С. 39–44.

5. Стаханов В.Н. Теоретичні основи логістики / В.Н. Стаханов, В.Б. Українців. - Ростов н/Д: Фенікс, 2011.

СТОЙКА

Віталій Олександрович
stserg_1@ukr.net

КУРМАЄВ

Петро Юрійович
petrol09@i.ua

СТОЙКА

Сергій Олександрович
esetua2@ukr.net

к.е.н., доцент кафедри економіки
та соціально-поведінкових наук,
Уманський державний
педагогічний університет імені
Павла Тичини

д.е.н., доцент, професор кафедри
фінансів, обліку та економічної
безпеки, Уманський державний
педагогічний університет імені
Павла Тичини

к.е.н., викладач кафедри фінансів,
обліку та економічної безпеки,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

УДК 338.4

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ЕНЕРГООЩАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FUNDAMENTALS OF ACTIVIZATION ENERGY-SAVING TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

У статті розглянуто окремі аспекти функціонування ринку енергетичних ресурсів в Україні. Визначено необхідність розвитку системи енергетичного менеджменту. Запропоновано організаційно-економічний механізм підвищення енергоефективності та рівня енергозбереження у закладах освіти.

В статье рассмотрены отдельные аспекты функционирования рынка энергетических ресурсов в Украине. Определена необходимость развития системы энергетического менеджмента. Предложен организационно-экономический механизм повышения энергоэффективности и уровня энергосбережения в учреждениях образования.

The article considers separate aspects of energy market functioning in Ukraine. It is determined the necessity of energy management development. The organizational-economic mechanism for increasing energy efficiency and energy-saving in educational establishments is also proposed.

Ключові слова: енергетичні ресурси, менеджмент, управління, вищий навчальний заклад, енергоспоживання, енергозбереження

Ключевые слова: энергетические ресурсы, менеджмент, управление, высшее учебное заведение, энергопотребление, энергосбережение

Keywords: energy resources management, governance, higher educational establishment, energy consumption, energy-saving

ВСТУП

Частина навчальних закладів України нараховує понад 4–5 навчальних та іншого призначення корпусів, гуртожитків, їдалень тощо. Для забезпечення ефективного функціонування таких навчально-житлових комплексів, необхідні суттєві фінансові витрати на закупівлю та використання паливно-енергетичних ресурсів, які не завжди вчасно вдається здійснювати. Це у свою чергу потребує детального аналізу і пошуку додаткових джерел фінансування проєктів із запровадження енергозберігаючих технологій та використання альтернативних джерел енергії.

Теоретичні та практичні аспекти підвищення ефективності функціонування ринку енергоресурсів та особливості управління розвитком на державному і регіональному рівнях досліджено у працях Денисюка С.П. [2], Дешко В.І. [3], Курмаєва П.Ю. [5], Накашидзе Л.В. [6], Павленко Н.М. [7], Сафранової О.О. [8], Стойки С.О. [10] та ін.

Проте, враховуючи особливості розвитку економіки України в сучасних умовах, окремі аспекти

використання енергоресурсів та підвищення енергоефективності суб'єктів господарювання потребують подальшого вивчення.

МЕТА РОБОТИ

В умовах геополітичних змін та формування ціни на енергоресурси з урахуванням вимог ринку, з'являється об'єктивна необхідність дослідження альтернативних варіантів підвищення ефективності енергоспоживання та енергозбереження. Тому метою нашого дослідження є вивчення особливостей і структури використання енергоресурсів в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці вчених-економістів, розміщені у фахових виданнях України та офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. У процесі дослідження використано методи аналізу та синтезу, систематизації і теоретичного узагальнення, причинно-наслідкових зв'язків.

РЕЗУЛЬТАТИ

На початок 2015–2016 навчального року, згідно

даних Державної служби статистики України, на території України здійснювали діяльність 371 вищий навчальний заклад I–II рівнів акредитації та 288 – III–IV рівнів акредитації та близько 798 професійно-технічних, 17,3 тис загальноосвітніх та 14,8 тис дошкільних навчальних закладів [1].

У вересні 2016 року, за даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, обсяг виробництва електричної енергії електростанціями, які входять до Об'єднаної енергетичної системи (далі – ОЕС) України, становив 11376,4 млн кВт·год та збільшився на 19,9 млн кВт·год, або на 0,2% порівняно з показником 2015 року.

При цьому, тепловими електростанціями та теплоелектроцентралями (далі ТЕС та ТЕЦ) вироблено 4252,4 млн кВт·год електроенергії, що на 549,3 млн кВт·год, або на 14,8% більше, ніж за вересень 2015 року.

Обсяги виробництва електричної енергії атомними електростанціями становлять 6115,9 млн кВт·год, що на 683,2 млн кВт·год, або на 10,0% менше показника вересня минулого року. Коефіцієнт використання встановленої потужності у вересні 2016 року склав 55,1%, що на 7,0% менше показника минулого року [4].

Протягом вересня 2016 року виробництво електроенергії гідроелектростанціями та гідроакumuлюючими станціями (далі ГЕС та ГАЕС) збільшилось на 85,5 млн кВт·год, або на 21,8% порівняно з показником вересня 2015 року та становить 478,5 млн кВт·год.

У вересні 2016 року виробництво електроенергії альтернативними джерелами – електростанціями, що використовують вітрову, сонячну енергію та енергію з біомаси (далі – ВЕС, СЕС, біомаса) порівняно з показником 2015 року зменшилось на 6,2 млн кВт·год або на 5,2% та становить 113,7 млн кВт·год.

Вартість відпущеної генеруючими джерелами ДП «Енергоринок» електроенергії за вересень 2016 року збільшилась порівняно із вереснем 2015 року на 2581,6 млн грн (або на 26,2%). При цьому за енергопродукцію оплачено на 1077,1 млн грн (або на 9,7%) більше, ніж у вересні 2015 року. Рівень оплати електроенергії становив 98,2%.

За січень-вересень 2016 року вартість відпущеної генеруючими джерелами ДП «Енергоринок» електроенергії збільшилась на 14281,3 млн грн (або на 15,1%). За неї було сплачено на 18239,8 млн грн (або на 20,6%) більше, ніж за відповідний період 2015 року. Рівень оплати електроенергії становив 98,1%, що на 4,5 в.п. більше показника минулого року.

Плановими обсягами асигнувань з Державного бюджету у вересні 2016 року передбачено видатки за бюджетною програмою «Реструктуризація вугільної та торфодобувної промисловості» у сумі 19,0 млн. гривень.

Фактично у вересні 2016 року підприємствам реструктуризації кошти не спрямовувались.

За 9 місяців 2016 року за бюджетною програмою «Реструктуризація вугільної та торфодобувної промисловості» профінансовано 54,6 млн. грн., у тому числі:

- шахти, які готуються до ліквідації – 19,8 млн.

грн.,

- ДП «Укршахтідрозахист» – 10,35 млн грн,
- ДП «ОК «Укрвуглереструктуризація» – 24,45 млн грн.

Обсяг нерозподілених між одержувачами асигнувань станом на 01.10.2016 року складає 69,9 млн грн [4].

З наведених даних можна зробити висновок, що значна частка споживання електроенергії забезпечується за рахунок діяльності атомних електростанцій (близько 56%) та теплових електростанцій, теплоелектроцентралей (близько 39%).

Враховуючи поточний стан розвитку енергетичної галузі України, можна зробити висновок про необхідність підвищення ефективності управління енергоресурсами на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств, установ і організацій.

Багато вчених-економістів у свої дослідженнях продовжують розвивати теорію та практику управління і регулювання розвитку енергетичної сфери.

Зокрема, С.П. Денисюк та О.В. Бориченко досліджують особливості впровадження сертифікованої системи менеджменту у ВНЗ. На їх думку, ВНЗ, що її застосовує посідає більш конкурентоспроможну позицію відносно інших та має можливість освоїти більшу частку ринків освіти, науки та сучасних інновацій. Вчені зазначають, що в сучасних складних умовах розвитку у системі менеджменту ВНЗ зростає роль нової складової – системи енергетичного менеджменту згідно стандарту ISO 50001:2011 «Системи енергетичного менеджменту – вимоги та керівництво щодо застосування», що в основному орієнтовна на підвищення рівня енергоефективності суб'єктів господарювання [2, с. 215].

Дешко В.І. та Шевченко О.М., досліджуючи проблеми управління процесами енергоспоживання та енергозбереження об'єктів галузі освіти, звертають увагу на відсутність ефективно діючої системи енергетичного менеджменту в галузі освіти. У своєму дослідженні вони розробили концептуальну модель управління процесами енергоспоживання та енергозбереження на прикладі галузі освіти. Цікавим з теоретичної та практичної точок зору є те, що вчені пропонують систему енергетичного менеджменту розглядати на трьох рівнях: галузевому (рівень Міністерства), місцевому (рівень ВНЗ) та локальному (рівень будівлі) [3, с. 203]. Такий системний підхід, на нашу думку, є надзвичайно важливим у питаннях забезпечення ефективного використання енергоресурсів з метою підвищення рівня ефективності енергоспоживання на всіх рівнях.

Накашидзе Л.В. зазначає, що підхід до вирішення питання енергоефективності повинен базуватись із врахуванням наявних економічних і соціальних складових. Цьому сприятиме впровадження комплексних інноваційних систем енергозабезпечення. Функціонування цих систем базується на ефективному використанні альтернативних джерел енергії (сонячної енергії, викидного вентиляційного тепла та ін.), енергоактивних огорожень, теплових pomp й акумуляторів тепла та іншого сучасного енергоефективного обладнання. У дослідженні

відображено основні аспекти розробленого інноваційного проекту, у якому передбачено використання комплексної системи енергозабезпечення навчального корпусу з використанням енергоактивних огорожень та енергії альтернативних джерел, що, на думку автора, сприятиме підвищенню ступеню екологічної безпеки як наслідок зменшення шкідливих викидів [6, с. 140–141, 144].

Сафронова О.О. та Сафронов В.К. досліджуючи питання підвищення енергоефективності інтер'єрного простору ВНЗ роблять акцент на перевагах, які дають світлодіодні системи перед традиційними системами освітлення, зокрема зазначають, що: енергоефективність світлодіодів може бути до п'яти разів вище, ніж у ламп розжарювання і галогенних ламп; світлодіодні джерела світла за своїм устроєм є спрямованими і випромінюють світло тільки в потрібному напрямі; останні досягнення в області виробництва світлодіодів забезпечують постійність кольору і колірну температуру, еквівалентні або такі, що перевершують характеристики у традиційних джерел світла [8, с. 116].

Павленко Н.М. при дослідженні фінансових механізмів підвищення енергоефективності вищих навчальних закладів освіти зазначає основні і додаткові джерела одержання коштів навчальними закладами, до яких відносить кошти отримані з основних джерел та додаткових. Виокремлено додаткові джерела, зокрема кошти отримані: за підготовку, підвищення кваліфікації та перепідго-

товку кадрів відповідно до укладених договорів; за надання додаткових освітніх послуг; за науково-дослідні роботи (послуги) та інші роботи, виконані на замовлення підприємств, установ, організацій і громадян; від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, цехів і господарств, від надання в оренду приміщень, споруд, устаткування; дотації органів місцевого самоврядування (місцевих бюджетів); кредити й позички банків; добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, окремих громадян [7, с. 132]. Проте, зазначених джерел недостатньо для покриття витрат, які пов'язані з підвищенням енергетичної ефективності зазначених закладів освіти.

Автор у дослідженні звертає увагу на необхідності використання механізмів державно-приватного партнерства, що дозволить знайти додаткові кошти на фінансування проектів у сфері освіти, визначивши основні риси державно-приватного партнерства, такі як довгостроковий характер відносин; повне або часткове фінансування з боку приватного сектору; визначальна роль партнера – приватного сектору; розподіл ризиків між державою та приватним партнером [7, с. 133].

Оцінивши результати досліджень вчених у сфері енергоефективності та енергозбереження, ми вважаємо, що у дослідженні необхідно більше уваги приділити розвитку відносин державного та приватного секторів економіки (рис. 1).

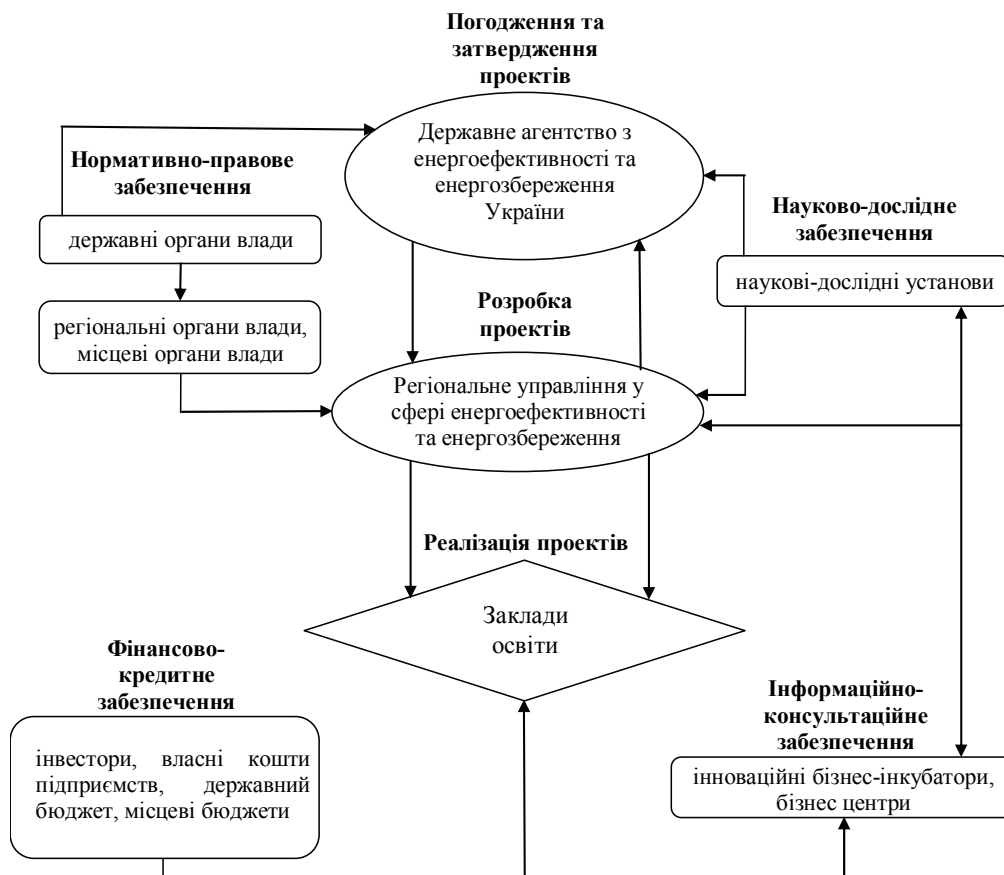

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм підвищення енергоефективності та рівня енергозбереження у закладах освіти [складено автором]

Тому, з метою оптимізації використання енергоресурсів навчальними закладами, пропонуємо створити регіональні управління у сфері енергоефективності та енергозбереження, які, на нашу думку, можуть підвищити ефективність розробки, погодження та здійснення контролю за виконанням державних цільових програм у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива тощо.

ВИСНОВКИ

Таким чином, підводячи підсумки дослідження, ми вважаємо за необхідне висловити наступне:

- навчальні заклади у сучасних складних умовах господарювання не завжди можуть впоратися з витратами на придбання енергоресурсів;
- на даному етапі розвитку в країні існують суттєві проблеми у вугледобувній промисловості (низька якість і висока собівартість виробництва);
- значна частка споживання електроенергії в Україні забезпечується за рахунок діяльності атомних електростанцій (близько 56%) та теплових електростанцій, теплоелектроцентралей (близько 39%), на гідроелектростанції припадає всього 4% і на альтернативні джерела енергії – 1%.

Доцільно зазначити, що більшість розвинутих країн світу уже довгий час намагаються мінімізувати негативний вплив діяльності атомних електростанцій та теплоелектростанцій на навколишнє середовище, розвиваючи технології використання відновлювальних альтернативних джерел енергії.

Запропонований організаційно-економічний механізм підвищення енергоефективності та рівня енергозбереження у закладах освіти сприятиме розвитку державно-приватного партнерства у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Список використаних джерел

1. Демографічна та соціальна статистика / Освіта [Електронний ресурс] / веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Денисюк С.П. Інтегровані системи енергоменеджменту як основа побудови сучасної політики енергоефективності вищих навчальних закладів /

С.П. Денисюк, О.В. Бориченко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2013. – № 6. – С. 212–220.

3. Дешко В.І. Концептуальна модель управління процесами енергоспоживання та енергозбереження об'єктів галузі освіти / В.І. Дешко, О.М. Шевченко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2013. – № 6. – С. 201–205.

4. Інформаційна довідка про основні показники розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України за вересень та 9 місяців 2016 року [Електронний ресурс] // Веб-сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245151120&cat_id=35081.

5. Курмаєв П.Ю. Теоретичні аспекти управління соціально-економічним розвитком регіону / П.Ю. Курмаєв // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №4. – С.154–155.

6. Накашидзе Л.В. Комплексна система енергозабезпечення навчального корпусу з використанням енергоактивних огорожень та енергії альтернативних джерел / Л.В. Накашидзе // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2013. – № 6. – С. 140–145.

7. Павленко Н.М. Фінансові механізми підвищення енергоефективності вищих навчальних закладів освіти / Н.М. Павленко // Управління розвитком складних систем. – 2012. – Вип. 10. – С. 131–133.

8. Сафронова О.О. Перспективні засоби освітлення у вирішенні питання підвищення енергоефективності інтер'єрного простору ВНЗ / О.О. Сафронова, В.К. Сафронов // Енергоефективність в будівництві та архітектурі. – 2013. – Вип. 5. – С. 114–119.

9. Стойка В.О. Сучасні аспекти управління інвестиціями / В.О. Стойка // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – 2004. – Випуск № 8. – С. 175–178.

10. Стойка С.О. Роль держави у розвитку туристичної індустрії України / С.О. Стойка, В.Ф. Савченко // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2013. – № 01 (17). – С. 9–15.